

DWUTYGODNIK MIEJSKI

KRAKÓW.PL

Nr 19 (316), 14 grudnia 2022

egzemplarz bezpłatny, ISSN 1898-9039

Kraków na święta

Tramwaj na Górkę już „z górki”
Podsumujmy prace

Jak przetrwać święta?
Rozmowa z psychoterapeutką Iwoną A. Wiśniewską

 Kraków

 Biblioteka
Kraków

Wszystkiego
co najlepsze
życzy
Biblioteka Kraków!

DWUTYGODNIK MIEJSKI

KRAKÓW.PL

Spis treści

str. **6**

ŚWIĘTA

- 6. **Kraków na święta**
Świętujemy nie tylko w domu
- 9. **Lód może być wyjątkowy**
Lodowe zwyczaje poza Krakowem
- 10. **Jak przetrwać święta?**
Rozmowa z psychoterapeutką Iwoną A. Wiśniewską

MIASTO

- 11. **Poczuć oddech lasu**
Co słyszeć w „Symbiozie”?
- 12. **Kalendarium Prezydenta Miasta Krakowa**
- 13. **Tramwaj na Górkę już „z górki”**
Podsumujmy prace
- 14. **Trasa Nowobagrowa z tramwajem bez wielkich wyburzeń**
O III obwodnicy Krakowa
- 14. **1 marca 2023 – ważna data dla Strefy Czystego Transportu**
To warto wiedzieć

TAURON ARENA KRAKÓW

- 15. **Wydarzenie goni wydarzenie**
Jest w czym wybierać!
- 17. **Ślizgawka i latające kamienie**
Zimowe sporty na Lema
- 18. **KRAKÓW.PL DLA DZIECI**

EDUKACJA I KULTURA

- 20. **Rusza miejski projekt #Ogarniam życie**
Przeciwdziałac uzależnieniom
- 20. **Co w Nowej Hucie piszczy?**
Plany OKNH na nowy rok
- 21. **Widziane z Krzysztoforów**
Felieton Ryszarda Kozika
- 22. **Polska i niemiecka młodzież we wspólnym projekcie**
Międzynarodowa współpraca w praktyce
- 23. **Gala Partnerów Programu KKR3+**
Wyróżnienia dla tych, którzy wspomagają rodziny

DLA SENIORÓW

- 24. **Ćwierćwiecze pomocy – zmiany, które się wydarzają**
Środowiskowy Dom Samopomocy „Vita” ma 25 lat
- 25. **Zostań wolontariuszem III Igrzysk Europejskich 2023**
Organizatorzy zapraszają do współpracy

RADA MIASTA KRAKOWA

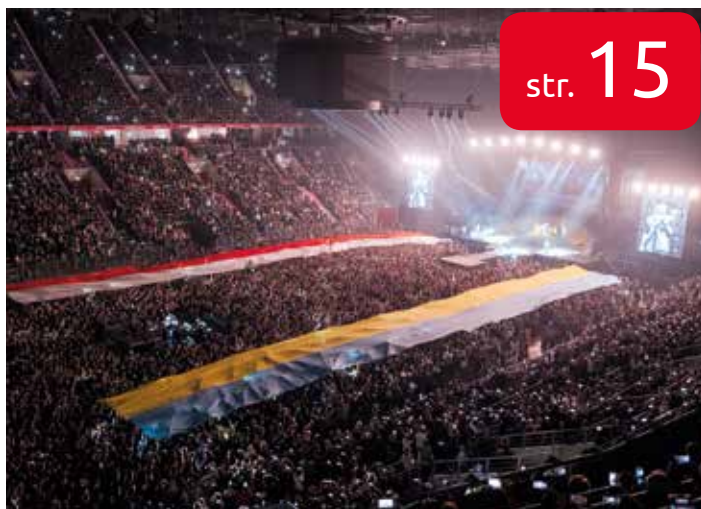
- 26. **Kolejny nietatwy budżet**
Przewodniczący klubów podsumowują budżet

HISTORIA

- 28. **Harap i rewolwer w eleganckiej kawiarni**
Felieton Michała Kozioła
- 29. **Kalendarium krakowskie**
- 30. **Ogłoszenia**

str. **13**

str. **15**

Szanowni Państwo!

Kalendarz tak się poskładał, że ostatni w tym roku numer dwutygodnika KRAKÓW.PL oddajemy w Państwa ręce w samym środku przedświątecznego szaleństwa. Bo nie mam żadnych wątpliwości, że mimo płynących zewsząd apeli, by zwolnić, cieszyć się atmosferą i obecnością najbliższych, większość z nas wręcz podkręci tempo, żeby zdążyć z porządkami, zakupami, gotowaniem i pakowaniem prezentów. Dlatego tym bardziej mamy nadzieję, że lektura naszego dwutygodnika będzie dla Państwa miłą chwilą odpoczynku. Jak zawsze inspirujemy, bo w Krakowie w grudniu nie sposób się nudzić. Specjalnie dla Państwa przygotowaliśmy przegląd najciekawszych propozycji – począwszy od spacerów po mieście i nie tylko, a na ofercie instytucji kultury skończywszy. Polecam też rozmowę z Iwoną A. Wiśniewską – psychologiem i psychoterapeutą, bo święta – wbrew pozorom – to dla wielu osób stresujący czas. Pani psycholog przekonuje nas, że zaplanowanie sobie czasu „po swojemu”, czasem wbrew rodzinnej tradycji, wcale nie musi być samolubne, ale warto na to bliskich przygotować wcześniej.

Jak zawsze nie zabraknie też bieżących informacji o tym, co ważnego i nowego dzieje się w mieście, a miłośnicy historycznych ciekawostek przygotowanych dla Państwa przez Michała Koziół dowiedzą się, co się wydarzyło w bramie kamienicy u zbiegu Szczępańskiej i Sławkowskiej 114 lat temu.

A my spotykamy się z Państwem wyjątkowo za miesiąc – 18 stycznia – i już mogą zdradzić, że wchodząc w piętnasty rok istnienia naszego dwutygodnika, przygotowujemy dla naszych Czytelników niespodzianki. Przede wszystkim mamy nadzieję, że odświeżony dwutygodnik Państwu się spodoba, a nowa szata graficzna okaże się szyta na miarę i będzie zachęcała do lektury. Obiecujemy, że nie zabraknie też konkursów z nagrodami, w których oczywiście największe szanse będą mieli nasi stali Czytelnicy!

Proszę przyjąć od całej naszej Redakcji najlepsze, najserdeczniejsze i najprostsze życzenia na Boże Narodzenie i Nowy Rok – radości, spokoju, zdrowia i spełnienia marzeń!

**dyrektor Wydziału Komunikacji Społecznej
Urzędu Miasta Krakowa**

Kraków

Wydawca: Urząd Miasta Krakowa, Wydział Komunikacji Społecznej, 31-004 Kraków, pl. Wszystkich Świętych 3–4

Adres redakcji: pl. Wszystkich Świętych 3–4, tel. 12 616-13-86, e-mail: redakcja@um.krakow.pl

Redaktor naczelna: Beata Klejbuk-Goździalska

Sekretarz redakcji: Agata Włodarczyk

Współpracownicy: Michał Koziół, Tadeusz Mordarski, Paweł Waluś, Beata Sabatowicz, Ryszard Kozik, Aleksandra Mikolaszek, Dawid Masto

Zdjęcia: Bogusław Świerzowski, Jan Graczyński, Piotr Wojnarowski

Okładka: Bogusław Świerzowski

Projekt graficzny: Pro Art Studio

Korekta: Aurelia Hołubowska

Skład i tamanie: Pro Art Studio

Druk: Drukarnia Leyko Sp. z o.o.

Nakład: 32 tys. egz. ISSN 1898-9039

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania nadesłanych tekstów i wprowadzania w nich zmian. Nadesłanie tekstu nie jest równoznaczne z jego opublikowaniem.

Sposób dystrybucji dwutygodnika miejskiego KRAKÓW.PL:

Dwutygodnik KRAKÓW.PL można otrzymać

w budynkach Urzędu Miasta Krakowa przy pl. Wszystkich Świętych 3–4, ul. Grunwaldzkiej 8, ul. Lubelskiej 27, w Rynku Podgórskim 1 i 2, na os. Zgody 2, przy ul. Stachowicza 18, al. Powstania Warszawskiego 10, ul. Dekerta 24, ul. Wielickiej 28A, ul. Sarego 4, w punktach sprzedaży biletów MPK oraz w krakowskich szpitalach, Centrum Handlowym M1, Galerii Bronowice i siedzibach jednostek miejskich.

Dwutygodnik jest dostępny również w salonikach

prasowych sieci KOLPORTER: al. Pokoju 20, ul. Powstańców 34C, ul. Nowohucka 52 (SELGROS), ul. Pawia 5 (Galeria Krakowska), ul. Ćwiklińskiej 12 (Carrefour – przejście), ul. Lubicz L2, ul. Stawowa 62 (Galeria Bronowice), ul. Pawia 5A (Dworzec PKP), al. Pokoju 33, ul. Komandosów 8, al. Bora-Komorowskiego 41 (Serenada), ul. Beskidzka 43, ul. Mackiewicza 17A, ul. Jerzmanowskiego 14/13, ul. Bałuckiego 17 / Konfederacka 1 i ul. Bojki 4.

W dniu ukazania się numeru, w godzinach porannych, dwutygodnik rozdawany jest na rondach Grunwaldzkim, Mogiłskim, Matecznego, Kocmyrzowskim, na skrzyżowaniach Kobierzyńska / Grota-Roweckiego, Królewska / al. Mickiewicza, al. Stowackiego / Prądnicka oraz pod Teatrem Bagatela i – w godzinach popołudniowych – na pętlach: Borek Fałęcki i Krowodrza Górka.

Kolejny numer KRAKOWA.PL ukaże się 18 stycznia 2023 r.

**Pięknych Świąt
i pełnego dobrych
niespodzianek
Nowego Roku 2023**

życzą

**Jacek Majchrowski
PREZYDENT
MIASTA KRAKOWA**

**Rafał Komarewicz
PRZEWODNICZĄCY RADY
MIASTA KRAKOWA**

**Wspaniałych świąt
Bożego Narodzenia
oraz
samyh szczęśliwych dni
w nadchodzącym roku
życzy redakcja
KRAKOWA.PL**

Kraków na święta

Tadeusz Mordarski

Spacer, jazda na łyżwach czy ćwiczenia w domu – to dla ciała. Wystawa szopek, koncerty kolęd, spektakle czy wydarzenia w muzeach – to dla ducha. Kraków oferuje całą masę atrakcji, które mogą stanowić świetną alternatywę dla leniwego spędzania czasu na kanapie.

Okres świąteczno-noworoczny to dla zdecydowanej większości z nas czas odpoczynku. Najczęściej przy stole zastawionym wypiekami bądź przed telewizorem, przy kolejnym już seansie rodzinnych świątecznych komedii. A może tym razem warto odpoczywać inaczej? – W święta należy nam się od-

Karuzela była atrakcją Podgórskich Świątecznych Targów Rzeczy Wyjątkowych / fot. Bogusław Świerzowski

poczynek, który można wykorzystać na dodatkowy ruch. Jak się do tego zmotywować? Zaufać, że po długim spacerze lub innej aktywności fizycznej będziemy czuć się zdecydowanie lepiej niż po kolejnym kawałku sernika – uśmiecha się Dominika Waksmundzka, trenerka fitness i jedna z twarzy kampanii „Kraków w formie”. – Możliwości ruchu jest naprawdę sporo. Możemy zacząć od tych najprostszych, czyli rodzinnego spaceru. Pozwoli on spędzić czas z rodziną, ale także spalić dodatkowe kalorie – mówi trenerka.

Gdzie na spacer?

Spacer po Krakowie, szczególnie w okresie świątecznym, to masa nowych wrażeń. Aby najlepiej poczuć atmosferę świąt, celem wędrowki powinien być Rynek Główny. To tutaj odbywa się jeden z najpiękniejszych jarmarków bożonarodzeniowych w Europie. Znalazł się on na liście rekomendacji „The Times” i został doceniony za świąteczny nastrój i oprawę podkreślającą unikatową architekturę miasta oraz bogactwo drewnianych ozdoby, stroiki, wyroby z drewna i wełny, szkło, a nawet biżuteria. No i oczywiście sporo wędlin, serów, kiełbas i chleba – opisuje pani Anna, którą spotkaliśmy między świątecznymi straganami. Wśród kupców pojawili się także ci z Litwy, Ukrainy, Słowacji i Węgier. W tym roku jarmark potrwa do 1 stycznia.

Będąc na krakowskim Rynku i w jego okolicach, podziwiać można także szopki bożonarodzeniowe (do 31 stycznia). Dla tych, którzy chcieliby się o nich dowiedzieć nieco więcej, 6 stycznia organizowany jest spacer towarzyszący 80. Jubileuszowemu Konkursowi Szopek Krakowskich i wystawie pokonkursowej. – Muzeum Krakowa wspólnie z Krakowskim Biurem Festiwalowym umieściło w miejskiej przestrzeni ponad 20 szopek krakowskich. Jak co roku szopki będzie można oglądać na placach i w parkach, w witrynach sklepów, hoteli i restauracji, w galeriach handlowych. Rozstawione w szklanych, podświetlanych gablotach szopki nabiorą nowego kontekstu. Na wspólny spacer „Wokół szopek” zapraszamy 6 stycznia 2023 r., poprowadzi go dyrektor Muzeum Krakowa dr Michał Niezabitowski – mówi nam Monika Kot z Muzeum Krakowa.

Gdzie na łyżwy?

Jeśli sam spacer to dla nas za mało, możemy skorzystać z innych aktywności. – Ja regularnie jeżdżę na łyżwach, aby po świątach nie mieć problemów z wbiciem się w sylwestrową sukienkę – mówi pani Malwina, która wraz z koleżanką przyszła na lodowisko w Zimowej Strefie przy TAURON Arenie Kraków. Ślizgawka powstała od strony parku Lotników Polskich i będzie czynna do 12 lutego. – Dzięki współpracy z Zarządem Infrastruktury Sportowej od 1 grudnia do 27 stycznia dzieci i młodzież szkolna z Krakowa mogą skorzystać z lodowiska bezpłatnie (w dni powszednie w godz. 9.00–16.00). Wstęp będzie możliwy za okazaniem legitymacji szkolnej. Z lodowiska będą mogły również skorzystać przedszkolaki, pod okiem rodziców. Pozostałe zainteresowane osoby, w tym samym czasie, będą mogły kupić bilet na lodowisko – informuje Katarzyna Fiedorowicz-Razmus, rzecznik prasowy Arena Kraków SA.

Lodowisko otwarte jest już także przy Nowohuckim Centrum Kultury. – Możecie już ostrzyć łyżwy i przypominać sobie podstawowe figury: piruety, skoki i atrakcyjne wywrotki. Od rana do wieczora, indywidualnie i zespołowo, na swoich lub wypożyczonych łyżwach, przy muzyce i w miłym towarzystwie. Aż do wiosny! – zaprasza Magdalena Gajoch z NCK.

– Jazda na łyżwach to na pewno dobry sposób na wymarzoną sylwetkę. Pamiętajmy jednak, że aktywność fizyczna powinna ▶

► być regularna. Sprawi to, że będziemy dobrze wyglądać nie tylko na Sylwestra, ale także przez cały rok. Pamiętajmy o codziennym ruchu, utrzymaniu 10 tys. kroków dziennie, a także o nieprzejadaniu się podczas świąt – wylicza Dominika Waksmundzka. Trenerka dodaje także, że wiele ćwiczeń możemy wykonać po prostu w domu. – To świetna alternatywa na poświęteczne spalanie kalorii. Zapraszam na mój bezpłatny kanał na YouTube „Forma na lata”, gdzie umieszczam różne treningi na całe ciało. Już 15-minutowe ćwiczenia sprawią, że poczujesz się lepiej – mówi.

Co dla ducha?

Wiemy już zatem, jak zadbać o ciało. A co dla ducha? Okres świąteczno-noworoczny na pewno wyróżnia się licznymi koncertami. W Krakowie każdy znajdzie coś dla siebie. Oto kalendarium wybranych wydarzeń.

- **16 grudnia.** W kościele Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie (ul. ks. Jerzego Popiełuszki 35) odbędzie się koncert najpiękniejszych polskich i greckich kolęd w wykonaniu Nikosa Rusketosa i zespołu Orfeusz. Początek o godz. 18.30.
- **16 grudnia.** W Nowohuckim Centrum Kultury odbędzie się „Koncert świąteczny” Zespołu Pieśni i Tańca „Krakowiacy”. Początek o godz. 18.00.
- **18 grudnia.** Na adwentowy koncert w kościele św. Maksymiliana Marii Kolbego (os. Tysiąclecia 86) zaprasza zespół Noro Lim. Początek o godz. 18.00.
- **20 grudnia.** Eleni zaśpiewa najpiękniejsze polskie kolędy w Kinie Kijów. Początek o godz. 18.00; wstęp na wydarzenie jest biletowany.
- **27 grudnia.** Koncert z cyklu „Nowa Huta. Dlaczego nie?!” to wieczór kolęd po krakowsku na góralską nutę. Koncert odbędzie się

w kościele św. Judy Tadeusza w Czyżynach (ul. Wężyka 6). Podczas wydarzenia, wspólnie z Lidią Jazgar, zespołem Galicja oraz góralską kapelą, zaśpiewamy tradycyjne polskie kolędy i pastoratki.

- **30 grudnia.** O godz. 19.30 rozpocznie się koncert kolędowo-sylwestrowy w sanktuarium Najświętszej Rodziny (ul. Aleksandry 1) w wykonaniu Krakowskiej Młodej Filharmonii pod dyrekcją maestro Tomasza Chmiela. W programie przewidziano aranżacje najpiękniejszych kolęd oraz muzykę filmową. Koncert odbędzie się w ramach realizacji zadania z budżetu obywatelskiego.
- **22 stycznia.** Wielka Gala Noworoczna w Nowohuckim Centrum Kultury (o godz. 17.00 i 19.30) to widowisko karnawałowe, podczas którego postuchać będzie można największych przebojów muzyki światowej w pięknej oprawie multimedialnej. W programie m.in. czardasze, arie i duety operetkowe oraz musicalowe, przeboje z repertuaru Andrei Bocellego, Leonarda Cohena, Rity Hayworth, Il Volo oraz Michaela Bublé. Muzyce towarzyszyć będą wyjątkowe choreografie.

Warsztaty i wystawy w krakowskich muzeach

– Mieszkam w Krakowie od studiów, czyli już ponad 15 lat, a jako osoba dorosła jeszcze nigdy nie byłam w żadnym krakowskim muzeum. Zawsze brakuje na to czasu. – To wyznanie pani Agaty. Takich osób jest sporo, ale już teraz może się to zmienić. Krakowskie muzea nie tylko nie zamykają się na odwiedzających w okresie świąteczno-noworocznym, ale oferują wiele specjalnych aktywności i wydarzeń. Poniżej przedstawiamy kalendarium wybranych wydarzeń organizowanych przez muzea.

- **17 grudnia.** W Muzeum Fotografii odbędą się warsztaty „Daj głos! Zwierzęta w fotografii”, przeznaczone dla dzieci od 6 do 9 lat. – Podobno w Wigilię zwierzęta zaczynają mówić ludzkim głosem. Dlatego na grudniowych warsztatach z cyklu „Widzi mi się” wsłuchamy się w to, co do nas mówią, i odkryjemy tajemnice zwierzęcej fotografii. Czy zastanawialiście się kiedyś, jak robić zdjęcia zwierzętom? Czy fotografowanie zwierząt jest niebezpieczne? Czym są „bezkrwawe łowy” Włodzimierza Puchalskiego? Podczas warsztatów odpowiemy na te pytania, a także stworzymy portrety zwierząt w 3D metodą string art, które mogą się stać świetnym prezentem bożonarodzeniowym! – zaprasza Maria Wąchała-Skindzier z MuFo. Zapisy przez system rezerwacji online: bilety.mufo.krakow.pl, a także pod numerem tel. 602 638 560.
- **17 grudnia.** W Muzeum Etnograficznym w Krakowie odbędą się bezpłatne warsztaty dla rodzin z Polski i Ukrainy. – Zajęcia przeniosą nas w niezwykle świat zimowego świątowania. Wraz z ich uczestnikami będziemy szukać źródeł rodzinnych tradycji, wspólnych smaków, zbliżających wspomnień, łączy symboli. Zastanowimy się, jakie życzenia mogą przekazywać papierowe ptaszki, gwiazdy i anioły. Odkryjemy tajemnice opłatkowych świątów i pająków ze słomy. Zainspirowani różnorodnością bożonarodzeniowych dekoracji wykonamy własne ozdoby ze wzmacniającym przestaniem, z łatwo dostępnych materiałów – mówi Natalia Ciemborowicz-Luber z Muzeum Etnograficznego. Obowiązują zapisy przez formularz internetowy dostępny w polskiej i ukraińskiej wersji językowej.
- **18 grudnia.** Spotkanie wokół historii i symboliki tradycyjnych ozdób bożonarodzeniowych, połączone z warsztatami tworzenia podłaźniczki, odbędzie się w Ośrodku Kultury im. C.K. Norwida (os. Górali 5). Zanim w okresie świąt Bożego Narodzenia w polskich domach zagościła choinka, popularna była podłaźniczka, zwana również jutką, sadem, wiechą albo bożym drzewkiem – w zależności od regionu Polski. Zawsze umieszczana pod sufitem, pięknie dekorowana miała zapewnić dostatek, pomyślność, zdrowie, urodzaj i szczęśliwe życie. Zawieszano na niej dary natury oraz własnoręcznie wykonane dekoracje z bibuły, z papieru,

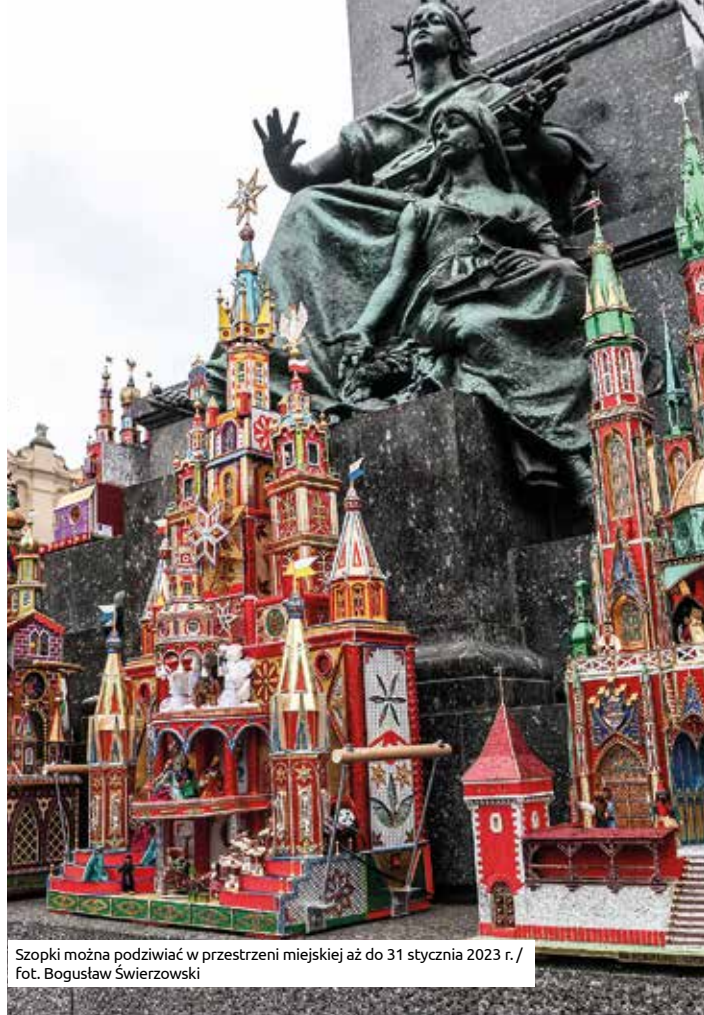

Jarmark bożonarodzeniowy na Rynku Głównym potrwa do 1 stycznia 2023 r. /
 fot. Bogustaw Świerzowski

a nawet z opłatków, tworząc tzw. świąty. Każda ozdoba miała swoje znaczenie i symbolikę. O tym wszystkim oraz o niezwyklej historii podłaźniczki będzie można posłuchać podczas warsztatów, by finalnie stworzyć własną podłaźniczkę i różne ozdoby, od papierowych po te wykonane z opłatków. Na warsztaty obowiązują zapisy – więcej na stronie: www.nhlab.okn.edu.pl.

- **21 grudnia.** Kamienica Hipolitów zaprasza na świąteczne zajęcia w ramach cyklu „Kraków naprawdę dla wszystkich”. – Mimo świątecznego zabiegania warto choć na chwilę zatrzymać się podczas zakupowej gonitwy i poczuć świątecznego ducha przez pryzmat historii. Podczas muzealnych zajęć dowiemy się, jakimi przyprawami pachną święta oraz jak delikatne i ażurowe potrafią być ozdoby choinkowe. A wszystko to we wnętrzach dawnej mieszczańskiej kamienicy, gdzie skrzypiące podłogi i drewniane stropy przechowują opowieść o świątecznych zwyczajach naszych przodków – mówi Monika Kot z Muzeum Krakowa. Wstęp bezpłatny. Informacje i zapisy: Elżbieta Lang, e-mail: e.lang@muzeumkrakowa.pl, tel. 12 257-10-17, wew. 109.
- **26–28 i 30 grudnia.** Muzeum Krakowa zaprasza na przedstawienia jasełkowe! Spektakle będą prezentowane z wykorzystaniem kukiełek, wśród których pojawią się postacie m.in. Heroda, Śmierci, Lajkonika czy pana Twardowskiego. Jasełkom będą towarzyszyły grane i śpiewane na żywo kolędy i pastorałki. Miejsce: Sala Miedziana w pałacu Krzysztofora (Rynek Główny 35). Wydarzenie bezpłatne.
- **27–30 grudnia.** W tych dniach warto wybrać się do Muzeum Inżynierii i Techniki w Krakowie i odwiedzić wystawę „Tramwaje na Wawrzyńcu”. Dla dzieci udostępniona będzie Strefa Kreatywności, a o godz. 11.00 i 15.00 zajęcia w niej będzie prowadził edukator. Szczegóły na stronie: www.mit.krakow.pl.
- **28 grudnia.** Tego dnia na oprowadzanie z przewodnikiem po wystawie głównej „Co robi zdjęcie?” zaprasza Muzeum Fotografii. Ponad 1000 obiektów, w tym niemal 300 aparatów fotograficznych – ten gąszcz warto zobaczyć z przewodnikiem. W trakcie oprowadzania przyjrzymy się różnym rodom fotografii:

Szopki można podziwiać w przestrzeni miejskiej aż do 31 stycznia 2023 r. / Fot. Bogusław Świerczowski

rodzinnej pamiątki, wywalacza wspólnego wygłupu, narzędzia etnografii i propagandy. „Co robi zdjęcie?” pozwoli się przekonać, jak wyglądały kolejne aparaty fotograficzne, jakich chemikaliów używano do wywoływania zdjęć oraz jakie tematy najchętniej fotografowano czy do jakich celów wykorzystywano fotografię. Zapisy przez system rezerwacji online: bilety.mufo.krakow.pl, a także pod numerem tel. 602 638 560.

Lód może być wyjątkowy

Małgorzata Stuch

Są naprawdę spektakularne. Potrafią uatrakcyjnić każde wydarzenie, przyciągnąć turystów czy nawet być reklamowym gadżetem. Lodowe rzeźby olbrzymie, średniej wielkości i małe – bo o nich mowa – stają się coraz bardziej popularne i to niekoniecznie tylko w zimie.

W Finlandii, Norwegii czy Szwecji od lat turystyczną atrakcją są specyficzne lodowe rzeźby – hotele z lodu, w których praktycznie wszystko wykonane jest z zamrożonej wody. Mają pokoje, recepcję, kina, galerie, a ich goście przebywają w temperaturze –5 stopni. Pierwszy tego typu lodowy hotel na świecie powstał w pobliżu wsi Jukkasjärvi w północnej Szwecji. Około połowy kwietnia hotel roztapia się, a w grudniu buduje się go od nowa – co roku w innym kształcie. Lodowe hotele znajdziemy też w Kanadzie czy na Alasce, ale także w Słowenii, Rumunii, a nawet Andorze.

Lodowe rzeźby to trochę inna sprawa. Te większe, w formie budynków i gmachów, mogą być „stałą” atrakcją, np. Tatrzańska Świątynia Lodowa w słowackich Tatrach. Wiele miast organizuje też festiwale lodowe i konkursy rzeźbienia w lodzie – takie jak Ice Festival Poznań, który już po raz szesnasty odbył się w drugi grudniowy weekend w stolicy Wielkopolski. Lodowe rzeźby powstają okazjonalnie także w innych miastach, np. w ubiegłym roku pokaz rzeźbienia w lodzie mogli oglądać goście jarmarku bożonarodzeniowego na Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie. Festiwale rzeźb z lodu i śniegu organizowały Gdynia i Lublin.

W tym roku rzeźby z lodu znajdziecie na Słowacji i w Poznaniu. Możecie wybrać się na Hrebieniok (Tatry Wysokie, 1310 m n.p.m.), gdzie zbudowano Lodową Świątynię. Powstaje co roku, tym razem budowało ją 18 rzeźbiarzy z Litwy, Niemiec, Polski, Czech i Słowacji. Do budowy użyto 1880 bloków lodu, ważących razem ponad 225 ton. Zwiedzający mogą wejść między lodowe ściany świątyni i przejść obok tzw. aediculi, która skrywa grób Jezusa. Jest też symboliczna droga krzyżowa Via Dolorosa, która przedstawia ulicę Starego Miasta Jerozolimy. Atrakcja otwarta jest codziennie aż do 16 kwietnia 2023 r. – wstęp wolny.

Jak przetrwać święta?

W każdym, nawet najgorszym wujku czy szwagrze, można znaleźć coś dobrego – mówi psychoterapeutka Iwona A. Wiśniewska. Tadeusz Mordarski rozmawiał z nią o tym, w jaki sposób przetrwać święta, gdy nie lubimy ich atmosfery, a spotkania z rodziną wywołują u nas stres.

Święta kojarzą się z ciepłą, rodzinną atmosferą. Ale są i tacy, którzy nie lubią tego czasu. Skąd się bierze ta niechęć?

Iwona A. Wiśniewska: Ze swojej praktyki wiem, że takich ludzi jest coraz więcej. Przez wiele lat byliśmy karmieni informacjami z amerykańskich pocztówek, filmów czy reklam przekonujących nas, że święta mają być perfekcyjne. Wiele lat temu podczas świąt cała rodzina spotykała się wokół jednego stołu. Czasy się jednak zmieniły i coraz częściej przychodzą do mnie pacjenci, którzy zadają typowe pytania w stylu: „Jak przetrwać święta, żeby nie zwariować?”. Dla wielu ludzi jest to bardzo trudny i stresujący czas. Obrazy, które mamy w głowie, czyli wielka choinka, ciepła, rodzinna atmosfera, bliskość i szczęście, są bardzo piękne i w niektórych rodzinach się zdarzają. Zawsze jednak powinniśmy sobie postawić pytania: jakich świąt ja chcę?, co mogę zrobić, żeby mi się chciało jechać do rodziny?, jaki jest powód, że nie lubię świąt? Okazuje się, że większość z nas ma zbyt duże oczekiwania, które powodują frustrację i rozczarowanie. Często do świątecznego stołu zasiadamy zmęczeni, z problemami, zdradami... Nie jesteśmy wtedy w stanie cieszyć się rodzinną atmosferą.

Jak zatem przetrwać i nie zwariować?

IAW: Z pacjentami często rysujemy sobie zegar. Okazuje się, że widzimy się z rodziną podczas świąt przez 12 czy 24 godziny, a rok ma 365 dni. Zadajmy więc sobie pytanie: co musiałyby się stać, aby te 12 godzin nie powodowało u mnie frustracji? Często wywołują ją pytania ciotek czy wujów, które odnoszą się do tego, dlaczego nie mamy dzieci, dlaczego nadal mieszkamy w bloku czy dlaczego nie mamy chłopaka lub dziewczyny. Warto się na to przygotować i nie być zaskoczonym. Przychodzi do mnie na terapię para, która nie może mieć dzieci z powodów medycznych. I zastanawiają się, co znowu odpowiedzieć cioci. W tym roku planują jej powiedzieć: chcemy skorzystać z metody in vitro i dobrze byłoby, gdyby nam ciocia doptaciła, bo to nie jest refundowane. Miejmy przygotowane odpowiedzi na pytania, które prawdopodobnie się pojawią, a nie są dla nas komfortowe.

A może po prostu nie jechać na święta do rodziny, ale wybrać się na narty lub nad morze?

IAW: Jeżeli wyjedziemy, bo chcemy wyjechać, a nie dlatego, żeby nie być u teściowej, i nie będziemy mieć z tego powodu poczucia winy, to oczywiście jest to dobre rozwiązanie. Warto jednak na taki wyjazd przygotować naszych bliskich. Poinformować ich o tym wcześniej. Powiedzieć: mamo, wiem, że bardzo lubisz moje uszka, przygotowuję je dla ciebie wcześniej, bo mnie nie będzie

Fot. Bogusław Świerowski

Iwona A. Wiśniewska

psychoterapeuta behawioralno-poznawczy, psycholog

w tym roku na święta. Należy być przygotowanym na to, że matka będzie niezadowolona, zacznie narzekać, a w skrajnych przypadkach może pojawić się nawet temat śmierci. Pamiętajmy jednak, że nie żyjemy po to, aby zadowalać innych. Pamiętajmy, że jeśli ja będę szczęśliwa, to moi rodzice także powinni być. Dziś,

w dobie komunikatorów, możemy się połączyć z rodziną za pomocą internetu. Podczas ostatniej Wielkanocy jeden z moich pacjentów, który przebywał w Norwegii, połączył się ze swoją żoną i dzieckiem za pomocą wideo i razem z nimi brał udział w świętce pokarmów. Nie można się zmuszać do tego, aby być z mamą, którą można niewątpliwie kochać, gdy miało się inne plany.

Czy to nie jest samolubne?

IAW: Nie, bo to nie jest podejście, że pana nie obchodzą emocje, ale takie, że chce pan spędzić czas tylko ze swoją żoną czy samemu. Można odciąć pępowinę, nie degradując świąt, np. spotykając się z rodzicami lub teściami wcześniej lub później czy łączyąc się z nimi na chwilę przez komunikator. Nazwijmy też tę sytuację. Powiedzmy: mamo, czuję, że jesteś rozczarowana, ale zrozum mnie i to, że chciałbym spędzać czas z Kasią czy Zosią. Nie wdawajmy się w dyskusję i na argumenty w stylu: jak mogłeś mi to zrobić, przecież ja zaraz umrę, odpowiedzmy: to, że jestem teraz nad morzem, nie spowoduje twojej śmierci.

Gdybyśmy jednak spotkali się z rodziną na święta, jak przetrwać, gdy nie lubimy ciotki, a wujek nas irytuje?

IAW: W każdym, nawet najgorszym wujku czy szwagrze, można znaleźć coś dobrego. Jeśli sobie ustalimy, że spędzimy z tymi osobami tylko kilka godzin, powinniśmy to przetrwać. Dajmy sobie prawo do nielubienia danej osoby, ale przez ten czas nie okazujemy tego ostatecznie. Zróbmy sobie quiz: co jest dobrego w koszmarnej cioci, której nie znosimy. I skupmy się tylko na tych cechach. Nie mówmy, że nienawidzimy kogoś za całokształt. Nawet jeśli nie lubimy szpinaku, to delektujemy się przynajmniej tym, że jest zielony.

Poczuć oddech lasu

Renata Kosowska
edukatorka Centrum Edukacji Ekologicznej „Symbioza”

Od jakiegoś czasu mam przyjemność prowadzić w Centrum Edukacji Ekologicznej „Symbioza” autorskie spacerunki z cyklu „Oddech lasu”, inspirowane japońskim shinrin-yoku – kąpielami leśnymi. Ich nazwa pochodzi od słów: shinrin (las) i yoku (kąpiel).

Aktywności wykonywane podczas spaceru wykorzystują elementy praktyk, które przywędrowały do nas z odległej Japonii, gdzie zostały zapoczątkowane przez profesora Miyazakiego. Polegają na uważnym zanurzeniu się w lesie wszystkimi zmysłami. Profesor badał wpływ spacerowania po lesie na ludzką psychikę i stres fizjologiczny. Większość badań wykazała, że obcowanie z naturą jest wyjątkowo korzystne dla zdrowia i ma zbawienny wpływ na ogólnie pojęty dobrostan człowieka.

Oddychaj w jednym rytmie

Czy wiesz, czym oddychasz, kiedy wciągasz w płuca leśne powietrze? Fitoncydami! Te lotne substancje wydzielane przez drzewa i krzewy mają niezwykle cenne właściwości prozdrowotne. Są zabójcze dla grzybów, bakterii i wirusów. Najwięcej tego leśnego złota uwalniają jałowiec, czeremcha i brzoza. Zatrzymaj się przy nich na chwilę i oddychaj w jednym rytmie. Wdech... wydech... wdech... wydech...

Warto pamiętać o tym, że shinrin-yoku nie jest spacerem przyrodniczym, który miałby służyć przekazaniu uczestnikom jakiejś konkretnej wiedzy. Polega on raczej na świadomym byciu tu i teraz. W tej powolnej wędrówce przewodnik jest głosem prowadzącym cię przez las. Jeśli chcesz go usłyszeć, pozabądź się wszystkich rozpraszaczy, takich jak telefon czy aparat fotograficzny. W trakcie kąpeli unikaj rozmów, prowadź tylko te milczące – z samym sobą. Wyjątkami są zaproszenia przewodnika do podzielenia się wrażeniami z poszczególnych aktywności.

Korzystaj ze zmysłów

Shinrin-yoku to nic innego jak napawanie się pięknem przyrody, niespieszny spacer bez celu. Kąpiele leśne pozwalają nam otworzyć swoje zmysły i nauczyć się w pełni z nich korzystać. Na co dzień nie wykorzystujemy ich całego potencjału. Jesteśmy jednak w stanie zaprogramować się na pełne poznanie świata,

fot. Krzysztof Morańda

który nas otacza. Jeśli po takim zmysłowym zanurzeniu w lesie zachowamy uważność, będziemy w stanie przenieść ją na grunt codzienności, czerpiąc przy tym z życia dużo więcej niż dotychczas. Pozwólmy sobie na dostrzeganie detali, na wypełnianie płuc aromatami, na słuchanie symfonii odgłosów, którymi dzweczy codzienność, rytmu uderzeń własnego serca, na uważny dotyk i smakowanie życia z rozmysłem. W shinrin-yoku to oczy, uszy, nos, usta, a także dłonie i stopy mają prowadzić nas przez las. Głębia kolorów, śpiew ptaków, zapach rozgrzanego słońcem igliwia, smak poziomek i faktura kory pod palcami są tym, czego potrzebujemy, by odnaleźć w lesie ukojenie. Las pozwala na zanurzenie się w przyrodzie i w swoim wnętrzu. Przewodnik prowadzi nas przez sensoryczną trasę uważności po leśnych ostępach. Pozostawmy za sobą troski i poczućmy harmonię. Wyczulmy wszystkie zmysły na doznania płynące z natury. Oddychajmy głęboko, niech zieleń wypełni nasze płuca, a zielony spokój zagości w sercu.

„Shinrin-yoku to nic innego jak napawanie się pięknem przyrody, niespieszny spacer bez celu. Kąpiele leśne pozwalają nam otworzyć swoje zmysły i nauczyć się w pełni z nich korzystać.”

Odkryj tajniki uważności

Shinrin-yoku przenosi nas w zupełnie inny świat. Sprawia, że inaczej patrzymy na trasę, którą, jak nam się wydawało, doskonale

znamy. Pozwala na pełne poznanie przestrzeni, w której się znajdujemy, na zbudowanie relacji z przyrodą, a co najtrudniejsze – z samym sobą. Pomaga zostawić za sobą natrętne, zbędne myśli i złapać oddech od codzienności. Umożliwia odkrywanie tajników istnienia przy użyciu rozbudzonej uważności. Takie poznanie pozwala na zrozumienie, ale również na obudzenie żywej fascynacji. Leśne kąpiele dla uczestników zawsze są inspirującym doświadczeniem.

Brakuje ci w życiu poczucia harmonii i spełnienia? Niech shinrin-yoku stanie się mostem łączącym cię z naturą! Obudź zmysły, trenuj uważność, bądź świadomie tu i teraz.

Zapraszam cię serdecznie, Drogi Czytelniku, na pełen uważności spacer po Lesie Wolskim.

Kalendarium Prezydenta Miasta Krakowa

17 listopada

- Otwarcie Międzynarodowych Warsztatów Benchmarkingowych, Zakład Uzdatniania Wody „Bielany”, ul. Księcia Józefa
- Spotkanie z Zurabem Beridze, ambasadorem Gruzji w Polsce
- Wernisaż wystawy fotografii „Wesoła – wczoraj i dziś”, Muzeum Fotografii MuFo w Krakowie, ul. Rakowicka

18 listopada

- Odświeżenie tabliczki przy pomniku Smoka Wawelskiego w ramach jubileuszu 50-lecia ustawienia rzeźby Bronisława Chromego ▼

zdjęcia: Piotr Wojnarowski, Bogusław Świerzowski

21 listopada

- Spotkanie z Alaną Hudson, ambasadorką Nowej Zelandii w Polsce ▼

22 listopada

- Uroczyste otwarcie siódmej edycji Kongresu Open Eyes Economy Summit, Centrum Kongresowe ICE Kraków, ul. Konopnickiej ▼

24 listopada

- Wirtualne posiedzenie Rady Dyrektorów Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa (OWHC), online

25 listopada

- Gala Święta Budowlanych, Sala Obrad RMK

28 listopada

- Spotkanie z Juanem Sandovalem Mendioleą, ambasadorem Meksyku w Polsce
- Złoty Jubileusz Kardiologii Dziecięcej UJ CM i jubileusz pracy zawodowej prof. Janusza Skalskiego – koncert Gwiazdy Metropolitan, Centrum Kongresowe ICE Kraków, ul. Konopnickiej

29 listopada

- Rozpoczęcie III Forum Metropolii Krakowskiej, hotel Metropol by Golden Tulip, ul. Orzechowa
- Uroczyste spotkanie Klubu Seniora „Mistrzejowice”, os. Mistrzejowice Nowe
- Uroczystość wręczenia Nagród Miasta Krakowa 2022 oraz statuetki „Mecenas Kultury Krakowa” 2021, Teatr Variété, ul. Grzegorzewska

1 grudnia

- Spotkanie z prof. Iryną Venediktową, byłą Prokurator Generalną Ukrainy, ambasadorką Ukrainy w Szwajcarii
- Otwarcie Strefy Aktywności Gospodarczej „Nowa Huta Przyszłości”, podobszar Igołomska-Południe, ul. Igołomska

2 grudnia

- Uroczystość wręczenia medalu „Za Mądrość Obywatelską” Krzysztofowi Jasińskiemu, Sala Obrad RMK ▼

- Tradycyjne spotkanie krwiodawców – członków Klubu Honorowych Dawców Krwi przy Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym, ul. Brożka

3 grudnia

- Uroczyste włączenie iluminacji drzewka świątecznego, Rynek Główny

5 grudnia

- Spotkanie z Kornelią Król, prezeską Federacji Polskich Organizacji Medycznych

6 grudnia

- Spotkanie Rady Programowej Open Eyes Economy Summit podsumowujące tegoroczną edycję kongresu, sala Lea
- Więcej zdjęć z wydarzeń miejskich znajduje się na: www.krakow.pl/otofotokronika

Jan Machowski*

O tym, że rok 2022 dla budowy linii tramwajowej na Górkę Narodową będzie trudny, wiadomo było już 12 miesięcy temu. Jak się okazuje, kończący się właśnie rok był nie tylko trudny, ale i przełomowy dla tej najważniejszej samorządowej inwestycji na północy Krakowa.

Budowa linii tramwajowej na Górkę Narodową / zdjęcia: archiwum ZIM

Tramwaj na Górkę już „z górki”

W wielu miejscach mieszkańcy już obecnie mogą korzystać z nowej infrastruktury i to zarówno drogowej, jak i tramwajowej. Ale początek 2022 r. i piętrzące się różne trudności spędzały sen z powiek osobom odpowiedzialnym za to zadanie. Pojawiły się problemy z jednym z podwykonawców robót drogowych. Do tego w lutym za naszą wschodnią granicą wybuchła wojna. Nie dość, że spowodowała problemy z pracownikami z Ukrainy, to jeszcze doprowadziła do zaburzenia łańcucha dostaw paliw i materiałów budowlanych. Realia inwestycyjne w pierwszych miesiącach tego roku nie wyglądały więc najlepiej, także ze względu na rosnącą inflację i pojawiające się roszczenia wykonawców. – Dziś można powiedzieć, że większość problemów, także tych w relacjach z wykonawcą, mamy za sobą – mówi Łukasz Szewczyk, dyrektor ZIM w Krakowie, jednostki nadzorującej budowę tramwaju do Górki Narodowej.

Dobre wiadomości

Co udało się w tym roku zrobić w ramach budowy linii tramwajowej do Górki Narodowej? Kierowców ucieszy poprawa

przejezdności ul. Opolskiej. Od kwietnia, z uwagi na budowę tunelu drogowego, zmotoryzowani nie mieli tam łatwego życia. Dla każdego z kierunków udostępniono jedynie po jednym pasie ruchu. Zmieniło się to po sześciu miesiącach. – Od połowy września, zgodnie ze złożoną obietnicą, udostępniliśmy po dwa pasy ruchu w każdą ze stron, z wykorzystaniem tzw. łącznic. To znacznie poprawiło przejezdność i zmniejszyło korki na północy – zaznacza Łukasz Szewczyk. Bardzo szybko wykonano wiele innych ważnych elementów drogowych tej inwestycji. – Kilka tygodni trwała budowa torowiska na przecięciu ul. Mackiewiczza. To był trudny moment inwestycji, bo zamknięcie tej jednej z ważniejszych ulic dojazdowych do miasta od północy spowodowało spore perturbacje dla kierowców – przyznaje dyrektor ZIM. Zanim to się jednak stało, kierowcy mogli zacząć korzystać z ul. Pachoskiego. Chodzi tu zarówno o stary, jak i nowy fragment.

Powrót tramwajów na pętlę

Bardzo sprawnie udało się też wybudować niewielki, ale istotny element drogowy – łącznik pomiędzy ulicami Słomczyńskiego

a Kuźnicy. – Pierwotnie łącznik miał wybudować jeden z deweloperów realizujących tam inwestycje mieszkaniowe. Ostatecznie, aby nie blokować budowy linii tramwajowej, łącznik zrealizował nasz wykonawca, i to w rekordowym tempie dwóch miesięcy – mówi Szewczyk. Sprawnie przeprowadzona została też przebudowa skrzyżowania Pleszowska – Białoprądnicka. Wystartowała remediacja terenu pod pętlę na Górkę Narodową, a także przygotowanie nowego projektu samej pętli końcowej. Stało się tak dzięki uzgodnieniu większości spornych kwestii z wykonawcą odnośnie do dodatkowego zakresu prac i aktualizacji wartości kontraktu. – Nie zapominajmy, że głównym celem tej inwestycji jest zapewnienie sprawnej komunikacji zbiorowej dla mieszkańców i osób dojeżdżających do Krakowa. Dlatego, patrząc na mijający rok, mnie ucieszył najbardziej powrót komunikacji tramwajowej do przebudowanej w szybkim tempie pętli Krowodrza Górka. Urochomiliśmy ponownie połączenia tramwajowe dla tysięcy pasażerów z osiedli w tym rejonie. A ponadto pokazaliśmy, że potrafimy dotrzymać słowa – przekonuje wiceprezydent Kulig.

Czy patrząc na mijający rok, można stwierdzić, że w przypadku linii do Górki Narodowej najgorsze za nami? – Jestem realistą, nie lubię kolorowania czy naciągania rzeczywistości. Będę spał spokojnie, jak już zadanie się zakończy i przejdzie wszelkie odbiory – szczerze odpowiada zastępca prezydenta. – Z drugiej jednak strony mieszkańcy widzą, że prace się posuwają i są już ich efekty. Końcówka roku pozwala pozytywnie patrzeć w przyszłość, jeśli chodzi o tę inwestycję – zaznacza. – Robimy wszystko, aby już za ok. pół roku uruchomić regularne kursy tramwajowe do Górki Narodowej – zapowiada Andrzej Kulig.

* rzecznik prasowy ZIM-u

Trasa Nowobagrowa z tramwajem bez wielkich wyburzeń

Jan Machowski

Mieszkańcy Bieżanowa nie muszą się obawiać, że powstanie linii tramwajowej w ramach Trasy Nowobagrowej będzie się wiązać z wyburzeniami kilkudziesięciu nieruchomości mieszkalnych – uspokaja Zarząd Inwestycji Miejskich. Na zlecenie tej jednostki powstaje koncepcja przebiegu fragmentu III obwodnicy miasta, której ma towarzyszyć linia tramwajowa.

Przypomnijmy: w styczniu tego roku ZIM podpisał umowę na opracowanie wielowariantowej i wielobranżowej koncepcji budowy Trasy Nowobagrowej wraz z linią tramwajową oraz uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia (DUŚ). Ten element III obwodnicy Krakowa po wschodniej stronie miasta ma się składać z dwóch zasadniczych elementów: komponentu drogowego i tramwajowego. Ma także powstać nowa infrastruktura rowerowa i piesza.

Minimum cztery warianty

I właśnie proponowany przebieg linii tramwajowej budzi najwięcej emocji. Warto zaznaczyć, że konieczność opracowania kilku wariantów układu drogowo-torowego

wynika przede wszystkim z obowiązku przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Zgodnie z przepisami ustawowymi w raporcie środowiskowym muszą się znaleźć minimum trzy sposoby realizacji inwestycji. Dlatego projektant został zobowiązany do sporządzenia minimum czterech wariantów przebiegu trasy, z naciskiem na zaprojektowanie rozwiązań zgodnych z obowiązującymi dokumentami planistycznymi.

Zaproponowane przebiegi planowanej trasy zostały porównane pod kątem kosztów społecznych i środowiskowych. Najkorzystniejszy i rekomendowany do dalszych prac jest wariant zakładający prowadzenie Trasy Nowobagrowej zgodnie z korytarzami wyznaczonymi w dokumentach planistycznych, czyli równoległe do komponentu drogowego, z włączeniem w rejonie ul. Nowosądeckiej. Po uszczegółowieniu przyjętych rozwiązań projektowych wykonawca wystąpi o opinię do właściwych jednostek miejskich, komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Krakowa oraz rad dzielnic. Następnie zorganizowane będą konsultacje społeczne, w ramach których mieszkańcy będą mogli zapoznać się i wnieść uwagi do rekomendowanego wariantu. Co najistotniejsze – zaproponowany wariant minimalizuje konieczność wyburzeń nieruchomości, na czym najbardziej zależy mieszkańcom Bieżanowa i Prokocimia.

Koncepcja Trasy Ciepłowniczej

Warto wiedzieć, że Trasa Nowobagrowa, podobnie jak Trasa Ciepłownicza, to

planowane od lat elementy III obwodnicy Krakowa. Początek Trasy Nowobagrowej od strony północnej wyznacza tzw. węzeł Płaszów, czyli skrzyżowanie planowanej Trasy Ciepłowniczej oraz ulic Lipskiej, Surzyckiego i Mierzei Wiślanej. Następnie ma ona bieć wzdłuż ul. Mierzeja Wiślana z możliwością połączenia z planowanym układem komunikacyjnym w ramach MPZP „Nowe Miasto” oraz ul. Bieżanowską. Trasa ma przecinać magistralę kolejową w układzie tunelowym lub estakadowym na południe i południowy-zachód od zalewu Bagry, bieć przez tereny przemysłowe aż do tzw. węzła Kabel na wysokości obecnego skrzyżowania ulic: Wielickiej, Kamieńskiego i Nowosądeckiej.

Na zlecenie ZIM przygotowana jest też wielobranżowa i wielowariantowa koncepcja Trasy Ciepłowniczej wraz z uzyskaniem decyzji środowiskowej. Ma ona być kontynuacją Trasy Nowobagrowej w kierunku północnym, z przekroczeniem Wiśły, do ronda Dywizjonu 308. W przypadku Trasy Ciepłowniczej jej istotnym komponentem będzie również budowa linii tramwajowej.

Celem budowy III obwodnicy miasta po stronie wschodniej jest przeniesienie ruchu o charakterze tranzytowym z ciągu ulic Powstańców Wielkopolskich – Nowohucka, a także ulic lokalnych Podgórze i Czyżyn. Nie bez znaczenia jest też rozbudowa infrastruktury torowej i zapewnienie mieszkańcom sprawnej komunikacji tramwajowej pomiędzy tymi dzielnicami.

1 marca 2023 – ważna data dla Strefy Czystego Transportu

Sebastian Kowal

Strefa Czystego Transportu (SCT) ma zacząć obowiązywać w Krakowie za niecałe dwa lata, od 1 lipca 2024 r. Zgodnie z uchwałą ma objąć całe miasto.

Wówczas do stolicy Małopolski będą mogły wjeżdżać już tylko te samochody, których silniki spełniają normę: w przypadku benzyny co najmniej Euro 1 (będą to wtedy auta ponad 30-letnie) lub w przypadku diesla Euro 2 (auta z rocznika przynajmniej 1995 lub 1996). Dotyczyć to będzie jednak tylko pojazdów, które zostały zarejestrowane najpóźniej do 28 lutego 2023 r. Samochody rejestrowane po tej dacie, aby wjechać do Krakowa, będą musiały spełniać już bardziej restrykcyjne normy, czyli dla benzyny Euro 3 (rocznik 2000), a dla diesla Euro 5 (rocznik 2010 dla samochodów osobowych lub 2008 dla ciężarówek i autobusów). Dlatego, jeśli ktoś planuje w najbliższym czasie zakup auta, którym będzie chciał poruszać się po Krakowie jeszcze

przez kilka lat, a ma mieć ono silnik z normą Euro 1 dla benzyny lub Euro 2 dla diesla, powinien zdecydować się na ten zakup (i rejestrację) do końca lutego. Jeśli bowiem zarejestruje (gdziekolwiek w Polsce) taki samochód w marcu i później, to zgodnie z zapisami uchwały o SCT od 1 lipca 2024 r. nie będzie mógł już poruszać się nim po Krakowie.

Warto podkreślić, że wymagane normy dla samochodów kupionych i zarejestrowanych od marca 2023 r. będą już docelowe, czyli takie, jakie mają obowiązywać w SCT w Krakowie dla wszystkich aut, bez względu na datę rejestracji. Od 1 lipca 2026 r. będą to wspomniane wyżej normy Euro 3 lub Euro 5.

Wprowadzenie SCT ma przede wszystkim poprawić jakość życia mieszkańców naszego miasta. Bazując na wynikach badań realnej emisji spalin przeprowadzonych w 2019 r. w Krakowie, ale też na przykładach z innych europejskich miast, należy oczekiwać, że SCT w znaczący sposób zmniejszy liczbę szkodliwych dla naszego zdrowia zanieczyszczeń pochodzących z transportu. Prognozowane są spadki emisji tlenków azotu prawie o połowę w porównaniu z rokiem 2019, a spadek emisji pyłów – o ponad 80 proc.

Wydarzenie goni wydarzenie

Katarzyna Fiedorowicz-Razmus*

TAURON Arena Kraków to miejsce, w którym każdy znajdzie coś dla siebie. Bogaty program wydarzeń na nadchodzący rok sprawi, że pełni wrażeń z Areny wyjdą zarówno miłośnicy dobrej muzyki, jak i kibice wielu dyscyplin sportowych.

TAURON Arena Kraków słynie z tego, że w kalendarzu organizowanych w niej wydarzeń zobaczyć można nazwiska największych muzycznych gwiazd i nazwy najstojniejszych zespołów. Tak samo będzie w 2023 r. – mówi Małgorzata Marcińska, prezes zarządu Areny Kraków SA. – Zapraszamy na koncerty Michaela Bublé, Robbiego Williama, Petera Gabriela, André Rieu, Stinga, Louisa Tomlinsona, Hausera, Kwiatu Jabłoni oraz takich zespołów jak: Def Leppard i Mötley Crüe, Iron Maiden i Depeche Mode – wlicza.

Miłośników muzyki filmowej jeszcze w grudniu tego roku czeka koncert poświęcony pamięci Ennia Morriconego, a w przyszłym – występ Hansa Zimmera i koncert, podczas którego zabrzmia najśliczniejsze piosenki księżniczek z filmów Disneya.

Sportowy przetom roku

Jak na największy obiekt widowiskowo-sportowy w kraju przystało, TAURON Arena Kraków gości imprezy sportowe przez duże S. Tłumy kibiców zasiądą na trybunach, by dopingować naszą reprezentację podczas grudniowego 4 Nations Cup w piłce ręcznej mężczyzn, czyli przedsmaku tego, co wydarzy się w styczniu, w czasie mistrzostw świata w piłce ręcznej mężczyzn.

W przyszłym roku czekają nas też: Cavaliada Kraków, Turniej Finałowy TAURON Pucharu Polski Siatkarzy, Memoriał Huberta Jęrzego Wagnera i Cracovia Półmaraton Królewski. Arena będzie jednym z obiektów, w których w czerwcu odbędą się rozgrywki Igrzysk Europejskich 2023. A jeśli ktoś do tej pory nie widział pokazu umiejętności kierowców monster trucków, musi wybrać się na Hot Wheels Monster Trucks Live Glow Party.

Pierwsze podsumowania

Zbliżający się koniec roku to doskonała okazja do podsumowań tego, co działo się w arenie w ciągu ostatnich miesięcy. – To był rok pełen oczekiwań i wyzwań dla całego zespołu Areny Kraków SA. – mówi Małgorzata Marcińska. – Gdy zaczęliśmy łączyć oddech po dwóch latach pandemii Covid-19, wybuchła wojna w Ukrainie. Nasz obiekt stał się największym centrum, w którym o pomoc mogli starać się obywatele Ukrainy. Równocześnie cały czas organizowane były wydarzenia, w tym takie na kilkanaście tysięcy osób, będące kluczowym źródłem przychodów dla spółki zarządzającej komercyjnym obiektem, jakim jest TAURON Arena Kraków.

Wielofunkcyjność areny w połączeniu ze sprawnym zarządzaniem obiektem pozwoliły na osiągnięcie wyniku finansowego lepszego niż zakładany w planie na rok 2022. Wiemy, że EBITDA (zysk operacyjny przedsiębiorstwa), która była planowana na poziomie 3,5 mln zł, będzie wyższa. – Szacujemy, że rok 2022 zakończymy z ponad 370 imprezami (licząc odrębnie każdy koncert, spektakl, przedstawienie, mecz, konferencję) i 700 tys. gości. Rok 2023 zapowiada się równie imponująco, czego dowodem jest liczba rezerwacji w kalendarzu Areny Głównej, która obejmuje już ok. dwie trzecie dni w roku – podsumowuje Małgorzata Marcińska.

* rzecznik prasowy TAURON Areny Kraków

fot. archiwum TAURON Areny Kraków

TAURON

ARENA KRAKÓW

ODWIEDŹ NASZ
SKLEP INTERNETOWY
I SPRAWDŹ KORZYŚCI

grudzień 2022

12

- 16-18 / PSI PATROL LIVE – WIELKI WYŚCIG
- 20 / HOME ALONE IN CONCERT (KEVIN SAM W DOMU)
- 21 / ENNIO MORRICONE THE OFFICIAL CONCERT CELEBRATION
- 28-30 / 4 NATIONS CUP W PIŁCE RĘCZNEJ MĘŻCZYZN

styczeń 2023

01

- 1-31 / PLENEROWE LODOWISKO PRZY TAURON ARENIE KRAKÓW
- 1-31 / TOR CURLINGOWY / PARKING PODZIEMNY
- 12-18 / MISTRZOSTWA ŚWIATA 2023 W PIŁCE RĘCZNEJ MĘŻCZYZN
- 20, 22 / MISTRZOSTWA ŚWIATA 2023 W PIŁCE RĘCZNEJ MĘŻCZYZN

luty 2023

02

- 1-12 / PLENEROWE LODOWISKO PRZY TAURON ARENIE KRAKÓW
- 1-28 / TOR CURLINGOWY / PARKING PODZIEMNY
- 10 / MICHAEL BUBLÉ
- 11 / KONCERT WALENTYNKOWY: THOMAS ANDERS & MODERN TALKING BAND, ZENON MARTYNIUK I WEEKEND
- 12 / XXI MAŁOPOLSKIE TARGI ŚLUBNE / MAŁA HALA
- 18-19 / HOT WHEELS MONSTER TRUCKS LIVE™ GLOW PARTY
- 25-26 / FINAŁ TAURON PUCHARU POLSKI W SIATKÓWCE MĘŻCZYZN

marzec 2023

03

- 2-5 / CAVALIADA KRAKÓW 2023
- 6-31 / TOR CURLINGOWY / PARKING PODZIEMNY
- 12 / ROBBIE WILLIAMS
- 17 / POLSKA NOC KABARETOWA

maj 2023

05

- 5-7 / DISNEY KSIĘŻNICZKI KONCERT
- 18 / PETER GABRIEL
- 30 / HANS ZIMMER LIVE
- 31 / DEF LEPPARD I MÖTLEY CRÜE

czerwiec 2023

06

- 9 / ANDRÉ RIEU
- 13, 14 / IRON MAIDEN
- 19 / KISS
- 25-30 / III IGRZYSKA EUROPEJSKIE 2023 KRAKÓW MAŁOPOLSKA

lipiec 2023

07

- 13 / ZUCCHERO
- 20 / STING

sierpień 2023

08

- 4 / DEPECHE MODE

wrzesień 2023

09

- 8-9 / SZKOŁA WYGRANYCH
- 10 / LOUIS TOMLINSON

listopad 2023

11

- 3 / HAUSER
- 26 / KWIAT JABŁONI

KALENDARZ WYDARZEŃ 2022/2023

WIĘCEJ SZCZEGÓŁÓW NA:

www.tauronarenakrakow.pl

Ślizgawka i latające kamienie

Katarzyna Fiedorowicz-Razmus

Jeśli zastanawiacie się, czy miasto to właściwe miejsce do uprawiania sportów zimowych, zapewniamy, że tak! Wystarczy odwiedzić TAURON Arenę Kraków.

O tym, że krakowianie kochają jazdę na łyżwach i aktywny wypoczynek, świadczy fakt, że w poprzednim sezonie zimowym ze ślizgawki przy TAURON Arenie Kraków skorzystało 30 tys. osób. Stąd pomysł, aby projekt kontynuować również w sezonie 2022/2023.

Zewnętrzne lodowisko, które powstało przy arenie od strony parku Lotników Polskich, działa codziennie w godz. 9.00–21.00. Dzięki współpracy Areny Kraków SA z Zarządem Infrastruktury Sportowej dzieci i młodzież szkolna z Krakowa, w wybranych godzinach, mogą korzystać z lodowiska bezpłatnie. Akcja obowiązuje w dni powszednie w godz. 9.00–16.00 (do 27 stycznia 2023 r.). Mogą z niej skorzystać też przedszkolaki – pod okiem rodziców. Pozostałe zainteresowane osoby, w tym samym czasie, mogą kupić bilet na lodowisko.

Co warto wiedzieć?

Na terenie lodowiska znajdują się: kasa biletowa, toalety, przebieralnia do zmiany obuwia z szafkami i wypożyczalnia sprzętu: łyżew, kasków, „pingwinków” – pomocnych podczas nauki jazdy.

Bilet jednorazowy normalny kosztuje 17 zł, ulgowy – 12 zł, a bilet dla osób z Krakowską Kartą Rodzinną 3+, Kartą Dużej Rodziny lub orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności – 9 zł. Bilet obowiązuje na jedną turę zabawy i upoważnia do jednorazowego wejścia na lodowisko.

Codziennie w strefie Areny Garden czynne są kawiarnia Arena Coffee i food truck z frytkami. W weekendy i święta działają także: grill, pizza, burger i stodziak. Dodatkowe informacje o lodowisku są dostępne na stronie: www.tauronarenakrakow.pl.

Kamień i szcztotka

Lodowisko to niejedyna atrakcja dostępna zimą w TAURON Arenie Kraków. Do kwietnia 2023 r. na parkingu podziemnym (wejście od strony ul. Dąbskiej) otwarte będą tory curlingowe przygotowane przez Krakowski Klub Curlingowy. Każdy chętny może spróbować swoich sił w tej wyjątkowej dyscyplinie olimpijskiej.

Curling to sport, który może uprawiać każdy, niezależnie od wieku i kondycji. Jest świetną formą integracji i dobrej zabawy. Pozwala też spróbować czegoś nowego, zakosztować smaku rywalizacji oraz cieszyć się ze wspólnych chwil spędzonych z bliskimi.

Tory są dostępne codziennie w dwóch formach: wejść biletowanych w soboty i niedziele w godz. 14.00–16.00 oraz rezerwacji toru – w poniedziałek w godz. 10.00–17.00, od wtorku do niedzieli w godz. 10.00–22.00 (za pośrednictwem strony www.curlingwkrakowie.pl). Uczestnicy zajęć mają zapewniony sprzęt sportowy i akcesoria niezbędne do gry w curling.

 Kraków

ZIMOWA STREFA

PRZY TAURON ARENIE KRAKÓW

WSTĘP WOLNY
W WYBRANYCH
GODZINACH
DLA KRAKOWSKICH
DZIECI I MŁODZIEŻY
SZKOLNEJ

KRAKÓW
W FORMIE

SZCZEGÓŁY NA WWW.TAURONARENAKRAKOW.PL

PARTNER GŁÓWNY
WYDARZENIA

Urząd Miasta
Krakowa

ORGANIZATOR

PARTNER

Zarząd Infrastruktury
Sportowej
w Krakowie

KRAKÓW.PL

mini

CZEŚĆ! HI! BUENOS DIAS! BONJOUR! CIAO! AHOJ!

Już nie mogę się doczekać Gwiazdki! To będą moje pierwsze święta Bożego Narodzenia w Krakowie i jestem ich bardzo ciekaw. Umówiłem się już ze Smokiem Wawelskim na przygotowywanie ozdób świątecznych i wspólne ubieranie choinki. Interesujący wydaje się fakt, że dawno temu wieszano pod sufitem podłaźniczkę, czyli udekorowaną gałąź sosny, jodły lub świerku. Smocza ciocia powiedziała nam, że bardzo ważne były ozdoby, które miały swoje znaczenie. Na przykład jabłka symbolizowały zdrowie i urodę, orzechy bogactwo, a łańcuch – więzi rodzinne. Z czasem podłaźniczka została wyparta przez choinkę, jabłka i orzechy zastąpiono kolorowymi bańkami, a świece lampkami. Umówiliśmy się ze Smokiem, że w tym roku samodzielnie wykonamy ozdoby: bombki ze słomy, papierowe gwiazdki i aniołki. Cieszy mnie też, że, tak jak w mojej smokorożkowej krainie, jest tu zwyczaj obdarowywania prezentami. Podczas moich podróży dowiedziałem się, iż w wielu krajach znane są przeróżne postacie roznoszące podarunki: Father Christmas, Jultomten, czarownica Befana, Joulupukki czy świąteczna koza. Ciekawe, jaki zwyczaj panuje w waszej rodzinie i o co poprosiliście w tym roku?

ORTOGRAFIA PO KRAKOWSKU

*Czas się ju.... zbli....a magicznie bajeczny!
Nastr....j się rodzi c....downie świąteczny.
Śnie....nobiały pu..... na d....ewa..... osiada,
na ty....wy wybiega dzieciak....w gromada.*

*Kolorowe .....oinki stroją nasze pokoje,
a w radiu p....szczają świąteczne p.....eboje.
St....ł zastawiony słodkimi p.....ysmakami,
kapustą z g.....ybami i barszczem z .....szkami.*

*Bo....e Narodzenie to czas wielkiej radości,
cz....tych ....śmiech....w i wielkiej miłości.*

JUŻ WIEM!

Ależ jestem podekscytowany! Wybieramy się ze Smokiem i ciocią na pokonkursową wystawę szopek do pałacu Krzysztofory. Nie wiem, czy wiecie, że Kraków słynie z wieloletniej tradycji szopkarskiej, a sama szopka krakowska jest fenomenem na skalę światową. Nie mogłem niestety 1 grudnia przylecieć na Rynek Główny, gdzie pod pomnikiem Adama Mickiewicza artyści pokazali swoje niezwykle dzieła. Tradycją jest, że w każdy pierwszy czwartek grudnia szopkarze prezentują swoje przepiękne prace, a następnie są one oceniane przez jury składające się m.in. z architektów, historyków i plastyków. Pierwszy konkurs szopek krakowskich odbył się ponad 80 lat temu i od tego czasu możemy podziwiać przepiękne, skonstruowane z lekkich materiałów budowle, nawiązujące do zabytkowej architektury Krakowa. Przekonajcie się sami, jak wielkim kunsztem konstruktorskim wykazują się autorzy szopek i odwiedźcie pałac Krzysztofory. Wystawę można zwiedzać do 27 lutego 2023 r.

Opracowanie: Anna Machacz
Projekt graficzny i ilustracje: Elżbieta Dias Wituła

ŚWIĄTECZNA CHOINKA

Ozdóbcie podłazniczkę. Nie zapomnijcie o jabłkach, orzechach i łańcuchu!

ŚWIĄTECZNY LABIRYNT

Kraków jest jak wielki labirynt. Pomóżcie mi odnaleźć świąteczny prezent, który wypadł smokorożcowemu kurierowi.

ZACZYTANY KRAKÓW

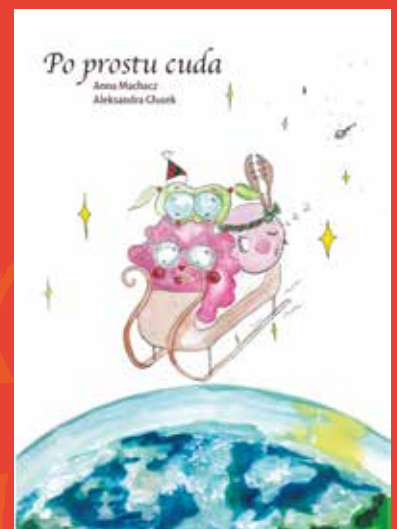
Mam dla was prezent! Piękną bajkę świąteczną, która daje nadzieję.

Centrum Zarządzania Emocjami to niezwykle ważne miejsce, w którym panuje od niepamiętnych lat Miłość. To ona rokrocznie wysyła do dzieci emocje, by towarzyszyły im podczas świąt. Bajka „Po prostu cuda”, autorstwa Anny Machacz z ilustracjami Aleksandry Głusek, opowiada historię małej Zosi, która nigdy nie miała choinki na święta, a kąt za szafą służył jej za schronienie, gdy

dom odwiedzał Złostek, Złośliwiec czy Gniewek. Jednak tegoroczne Boże Narodzenie będzie pełne cudów! Przeczytajcie wieczorową porą, co może się wydarzyć, gdy odwiedzą was Życzliwośćka, Nadziejka i Miłość.

Bajkę możecie przeczytać na stronie wydawnictwa: wrazlive.pl, w zakładce WRAŻLIVE MEDIA/BAJKI.

Anna Machacz, „Po prostu cuda”, Wydawnictwo Wrażlive, Kraków 2020

Rusza miejski projekt #Ogarniam życie

Małgorzata Tabaszewska

Konferencją w MDK „Dom Harcerza” Kraków za-inaugurowano nowy projekt, będący odpowiedzią m.in. na niepokojące zjawisko wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży. Miasto zamierza przyrzeć się wielu aspektom tego problemu, ponieważ zagrożenie uzależnieniem, które w szczególności dotyczy młodych, może przybierać wiele różnych form.

W realizację projektu zaangażowane są Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie, samorządowe poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Wydział Edukacji UMK, a także Wodociągi Miasta Krakowa.

Pod hasłem #Ogarniam życie realizowane będą zróżnicowane działania, zarówno uświadamiające, jakie zagrożenia są związane z uzależnieniem dzieci i młodzieży od alkoholu, narkotyków, dopalaczy, hazardu i innych czynników – czego konsekwencją jest m.in. podejmowanie zachowań ryzykownych czy pogorszenie zdrowia – jak i promujące zdrowy styl życia i odpowiedzialną rozrywkę.

Pierwszym większym wydarzeniem zrealizowanym w ramach projektu była listopadowa konferencja. – Bardzo cieszy mnie tak duży odzew na zaproszenie do udziału w konferencji inauguracyjnej nowy miejski projekt #Ogarniam życie, ponieważ wiele zależy

Pierwsze działania w ramach projektu będą skierowane do uczniów szkół podstawowych / fot. Bogusław Świerzowski

od naszego wspólnego zaangażowania. Zachęcam do bycia aktywnym i do włączenia się w inicjatywę, którą chcemy rozbudowywać o nowe propozycje i działania, tak by pomóc dzieciom i młodzieży bezpiecznie i twórczo przejść przez okres adolescencji – mówi zastępca prezydenta Krakowa ds. edukacji, sportu i turystyki Anna Korfel-Jasińska.

Krakowski projekt zrodził się z troski o kondycję dzieci i młodzieży, gdyż dziś, w coraz bardziej niestabilnym świecie, młodzi ludzie mierzą się nie tylko z problemami towarzyszącymi dorastaniu, ale dodatkowo narażeni są na wywołujące niepokój bodźce z zewnątrz – takie jak pandemia czy wojna w Ukrainie.

Projekt przewiduje długofalowe działania, które będą skierowane najpierw do uczniów szkół podstawowych, a następnie do młodzieży ze szkół ponadpodstawowych. Mile widziane jest również zaangażowanie rozmaitych środowisk pracujących na co dzień z dziećmi i młodzieżą.

Co w Nowej Hucie piszczy?

Patrycja Psuj

Krakowianom Ośrodka Kultury Kraków-Nowa Huta nie trzeba przedstawiać. Wielu z nich korzysta na co dzień z bogatej oferty zajęć i wydarzeń organizowanych w jego 13 klubach.

W mijającym roku OK Kraków-Nowa Huta dał się zauważyć dzięki szybkiej reakcji na sytuację ukraińskich rodzin. Powstały tu Miejsca Spotkań, aby nie tylko dzieci, ale i dorośli, choć na chwilę mogli się oderwać od koszmaru wojny. Na wiosnę świętowano pierwsze urodziny szlaku rowerowego prowadzącego po Nowej Hucie – Velo Huta, które nad Zalew Nowohucki ściągnęły setki gości. Jesienią odbyła się z kolei pierwsza edycja projektu fotograficznego sFOTOhutowani.

Podsumowując rok, wypada wymienić tu chociażby cykl „Nowa Huta. Dlaczego nie?!” , który każdorazowo gromadzi widownię chętną na spotkania z polskimi artystami. Miłośnicy muzyki poważnej gromadzą się na Muzycznych Spotkaniach na Wzgórzach Krzesławickich, a fani ambientu i muzyki elektronicznej w Klubie 303 na Syntezach.

Velo Huta / fot. Joanna Urbaniec

Na co dzień oferta klubów odpowiada na potrzeby rodziców z małuszkami (zajęcia rozwojowe i spotkania ze specjalistami w ramach Klubu Rodziców), małych dzieci (m.in. warsztaty cyrkowe), starszych dzieci i młodzieży, dorosłych oraz seniorów (m.in. Nowohucka Akademia Seniora).

We wrześniu, po kilku miesiącach, zakończył się remont Klubu Wersalik Ośrodka Kultury Kraków-Nowa Huta. Teraz jego odświeżone, przyjazne i nowoczesne przestrzenie zachęcają do zagłębienia... i pozostania w nim na dłużej!

W przyszłym roku Ośrodek planuje kontynuować świętowanie kolejnych urodzin Velo Huta i zachęcać tym samym do ruchu na świeżym powietrzu. W planach jest także druga edycja projektu sFOTOhutowani, kolejne przedstawienie teatralne oraz koncerty, pikniki rodzinne i festyny. Zapraszamy do Nowej Huty! Informacje o bieżących wydarzeniach organizowanych w Ośrodku można znaleźć na stronie: www.krakownh.pl.

foto: Jan Graczyński

Ryszard Kozik

z urodzenia i zamieszkania nowohucianin, były dziennikarz „Gazety Wyborczej”, pracownik Muzeum Krakowa

Widziane z Krzysztoforów

O składaniu życzeń, czyli pozytywnych emocji nigdy nie jest za dużo

Felietony przedświąteczne rządzą się własnymi prawami. Nie mogą się obejść bez podsumowań (choć może te właściwsze są w numerze noworocznym) oraz życzeń.

Z życzeniami co roku mam ten sam problem, o którym już kiedyś z pewnością wspominałem. Otóż, gdy zaczynam je wymyślać/układać, szybko orientuję się, że tak naprawdę piszę o tym, czego sam bym sobie życzył. A przecież nie dla siebie piszę, tylko dla was, nie sobie, a wam chciałbym tych wszystkich cudowności życzyć. Nawet jeśli z pozoru są zwyczajnościami.

Zdrowych, radosnych...

Bo też to, co jeszcze trzy lata temu wydawało nam się zwyczajne, należało się nam i już, z dzisiejszej perspektywy jawi się jako coś wyjątkowego, a często niedostępnego. Zdrowych, radosnych, spokojnych świąt sobie życzyliśmy i choć nie wszystkim spełnienie się tych życzeń było dane, to jednak wydawały się one dość oczywiste. Dziś już takimi nie są, bo ze zdrowiem, radością czy spokojem różnie bywa.

Oczywiście, nauczyliśmy się żyć z wirusem, a nawet jesteśmy świadomi, że kolejne epidemie są nieuniknione. Z mniejszą nerwowością obserwujemy także doniesienia z wojny za naszą wschodnią granicą. Nie dziwi nas też już tak wszechobecność uchodźców, którą dostrzegamy/słyszymy choćby w komunikacji miejskiej. Wszystkiemu temu towarzyszy jednak w dalszym ciągu mnóstwo pytań, z których najbardziej uniwersalnym jest: co dalej?

Czy oswoiliśmy już wirusa na tyle, że stanie się jak sezonowa grypa, dokuczliwa, czasem ciężko przechodzona, ale jednak niezagrażająca zazwyczaj życiu? Czy rosyjska inwazja skończy się wyparciem agresora z Ukrainy, czy też konflikt będzie się tlił i wybuchał na nowo przez kolejne lata? Jak wpłynie to na nasze życie, np. na inflację, z powodu której te świąta będą zapewne w wielu domach skromniejsze (wiem, że jest nasze polskie „zastaw się, a postaw się”, ale nie każdy ma co zastawić, a potem za co wykupić).

Dużo tych niepewności, dużo lęków. Niby przez ostatnie lata nauczyliśmy się z nimi żyć, ale ich kumulacja nikomu nie pozostała z pewnością obojętna. Tym ważniejsza jest wzajemna życzliwość, bo drobny gest potrafi często bardzo pomóc.

Zbierajmy pozytywne emocje

Postarajmy się więc w te świąta choć przez kilka dni mniej denerwować, złościć, uśmiechajmy się do siebie, pogódźmy ze skłóconymi członkami rodziny, znajźmy czas na zabawę z dziećmi, przeczytajmy książkę, wybierzmy się na wystawę szopek krakowskich w pałacu Krzysztoforów (uwaga, to zdanie zawiera lokowanie Muzeum Krakowa, ale nazwa rubryki zobowiązuje). Nazbierajmy pozytywnych emocji na kolejny rok. Ich nigdy nie jest za dużo, więc bez względu na to, jak będą brzmiały odpowiedzi na pytania, które sobie dziś stawiamy, z pewnością nam się przydadzą.

Powoli docieram do momentu, gdy nieuchronnie stanie się złożenie życzeń. Ale nie mam już takich dylematów jak na początku. Bo w sumie co złego w tym, że życzył wam będę tego, co sam chciałbym przeczytać? Przecież to tylko dowód na szczerą moją intencję, bo jacy dobrzy, życzliwi i sympatyczni byśmy nie byli, sobie samym życzymy zazwyczaj najlepiej. Będzie więc oczywiście i nieoczywiście zarazem. Niech te świąta będą dla was zdrowe, radosne, rodzinne i pełne miłości! Kochajcie się i czujcie kochani. Nie przejadajcie się, bo to nigdy na zdrowie nie wychodzi. Znajdźcie czas dla siebie (większości z nas brakuje go na co dzień) i dla bliskich. A potem bawcie się dobrze – każdy tak jak lubi – w Sylwestra! Mój tajny plan zakłada urlop między świątami i Nowym Rokiem, więc mam też nadzieję na odpoczynek i więcej czasu spędzonego z rodziną.

Do zobaczenia/przeczytania w Nowym Roku!

”
Postarajmy się więc w te świąta choć przez kilka dni mniej denerwować, złościć, uśmiechajmy się do siebie, pogódźmy ze skłóconymi członkami rodziny, znajźmy czas na zabawę z dziećmi, przeczytajmy książkę, wybierzmy się na wystawę szopek krakowskich w pałacu Krzysztoforów (uwaga, to zdanie zawiera lokowanie Muzeum Krakowa, ale nazwa rubryki zobowiązuje). Nazbierajmy pozytywnych emocji na kolejny rok. Ich nigdy nie jest za dużo, więc bez względu na to, jak będą brzmiały odpowiedzi na pytania, które sobie dziś stawiamy, z pewnością nam się przydadzą.

Justyna Olszańska, Kinga Stoszek

W połowie listopada w Gdańsku odbyła się konferencja Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży (PNWM) pod hasłem „Ratusz spotyka Ratusz”, jako podsumowanie programu „U mnie i u Ciebie”. Program obejmował wymianę młodzieży w ramach polsko-niemieckich partnerstw gminnych, a Kraków wziął w nim udział we współpracy z Lipskiem i Norymbergą.

Konferencja była idealną okazją do podzielenia się doświadczeniami osób zaangażowanych w organizowanie wymiany młodzieży z Polski i Niemiec / zdjęcia: Łukasz Pietrzak

Polska i niemiecka młodzież **we wspólnym projekcie**

PPNWM to organizacja utworzona w 1991 r. przez rządy Polski i Niemiec. Jej zadaniem jest inicjowanie kontaktów między młodzieżą obu państw oraz wspieranie procesów wzajemnego poznawania się i zrozumienia.

W programie trzydniowego spotkania znalazły się warsztaty, debaty oraz tzw. Galeria Partnerstw, w ramach której uczestnicy prezentowali wspólnie zrealizowane projekty. Spotkania odbywały się w Stoczni Gdańskiej – w historycznej Sali BHP i Europejskim Centrum Solidarności. Konferencja w tak wyjątkowym miejscu była idealną okazją do wymiany doświadczeń dla szerszego niż zwykle grona osób zaangażowanych w projekt wymiany młodzieżowej z Polski i Niemiec.

U was, u nas...

Kraków i Lipsk zaprezentowały tegoroczny projekt realizowany pod hasłem „U was w Krakowie i u nas w Lipsku” oraz – odpowiednio – „U was w Lipsku i u nas w Krakowie”. Przedstawiciele młodzieżowych rad obu miast nawiązali współpracę w zakresie ochrony środowiska, klimatu i kultury.

Program spotkania w Lipsku koncentrował się przede wszystkim na pamięci – wspólnie złożono wieńce pod pomnikiem polskich ofiar II wojny światowej na cmentarzu Wschodnim, odbyły się też warsztaty w Miejscu Pamięci Pracy Przymusowej w Lipsku. Młodzi radni spotkali się również z przedstawicielami urzędu miasta, lipskich placówek kultury, Instytutu Polskiego w Lipsku, a także z honorowym obywatelem Krakowa i Lipska pastorem Friedrichem Magiriussem. Nie zabrakło też czasu na zwiedzanie i Forum Historii Współczesnej, dokumentujące pokojową rewolucję i życie codzienne w bytym NRD.

U nas, u was...

Wiodącymi tematami rewizyty w Krakowie były klimat, ekologia oraz kultura. W programie znalazły się m.in. spotkania merytoryczne ze specjalistami od klimatu czy przedstawicielami Krakowskiego Biura Festiwalowego, wykłady i zajęcia w Centrum Edukacji Ekologicznej „Symbioza” oraz warsztaty w Żywym Muzeum Obwarzanka. Młodzi radni zwiedzili Stare Miasto i Wawel, dzielnicę Kazimierz, muzea Rynek

„ PNWM to organizacja utworzona w 1991 r. przez rządy Polski i Niemiec. Jej zadaniem jest inicjowanie kontaktów między młodzieżą obu państw oraz wspieranie procesów wzajemnego poznawania się i zrozumienia.

Podziemny oraz Fabryka Emalia Oskara Schindlera. Zapoznali się także z wystawą przygotowaną przez Młodzieżową Radę Krakowa w pałacu Wielopolskich oraz spotkali się z przedstawicielami Urzędu i Rady Miasta Krakowa.

Kraków – Norymberga

Z kolei Norymberga zaprosiła do współpracy krakowską Grupę Mosaic. Pięć osób z Krakowa i osiem z Norymbergi w wieku 17–26 lat spotkało się, by przez tydzień kreatywnie pracować nad wspólnym projektem. Uczestnicy gruntownie poznali dzielnicę Nowa Huta i przygotowali wystawę „Utopia”, pracując w technikach wideografii, fotografii cyfrowej i polaroidowej, tworząc muzykę, kolaż czy linoryt. Wystawa była dostępna dla zwiedzających w kawiarni NIĆ. Twórcza praca zjednoczyła grupę i umożliwiła intensywną wymianę poglądów dotyczących m.in. przewartościowania historii Krakowa i aktualnych wydarzeń w Nowej Hucie, architektury socjalistycznej, płci i różnorodności, zrównoważonego rozwoju, dyskryminacji i feminizmu. Rewizyta krakowskich studentów w Norymberdze planowana jest na sierpień 2023 r.

Projekt nosił znaczącą nazwę „U mnie i u Ciebie”

Gala Partnerów Programu KKR 3+

Agnieszka Nowińska

5 grudnia w Krakowskim Teatrze Variété odbyła się Gala Partnerów Programu Krakowskiej Karty Rodzinnej 3+. W wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta Krakowa oraz instytucji miejskich i firm komercyjnych współpracujących z UMK przy realizacji programu, radni miejscy, a także przedstawiciele rodzin wielodzietnych – beneficjentów Programu KKR 3+.

Gala to spotkanie przedstawicieli instytucji miejskich i firm komercyjnych będących partnerami Programu KKR3+, którzy udzielają ulg i rabatów w ponad 600 lokalizacjach. Początkowo była to Krakowska Karta Rodzinna 4+ (dla rodzin z czwórką i większą liczbą dzieci), a od 2014 r. funkcjonuje Krakowska Karta Rodzinna 3+ (dla rodzin z minimum trójką dzieci). Zainteresowanie programem jest ogromne, co potwierdza, że wpisaliśmy się doskonale w oczekiwania krakowskich rodzin wielodzietnych.

Podczas gali wyróżniającym się partnerom Programu KKR 3+ wręczono statuetki oraz przyznano tytuł „Partner Roku 2022 Krakowskiej Karty Rodzinnej 3+”.

Wyboru partnerów roku dokonała kapituła powołana przez Prezydenta Miasta Krakowa, biorąc pod uwagę kilka kryteriów:

wyniki ankiet przeprowadzanych wśród krakowskich rodzin korzystających z KKR 3+, ocenę wysokości udzielanej niżki/ulgi, jej popularność oraz udział partnera w działaniach i programach Gminy Miejskiej Kraków na rzecz krakowskich rodzin. W konkursie uwzględnieni zostali tylko partnerzy komercyjni, którzy do programu przystąpili do 31 marca 2022 r. Laureatów wyróżniono w sześciu kategoriach:

- kultura i rozrywka – Apollo Film Sp. z o.o.,
- sport, rekreacja i wypoczynek – Klub Karate Tradycyjnego,
- oświata i wychowanie – Centrum Nauczania Metis,
- zdrowie – Centrum Zdrowego Uśmiechu,
- gastronomia i sklepy – Dziórawy Kociot,
- usługi – firma F.H. Marek Pilch.

O dobry nastrój gości i atmosferę gali zadbał zespół Krakowskiego Teatru Variété – jeden z partnerów programu, prezentując musical „Pretty Woman”.

” Podczas gali wyróżniającym się partnerom Programu KKR 3+ wręczono statuetki oraz przyznano tytuł „Partner Roku 2022 Krakowskiej Karty Rodzinnej 3+”.

 Kraków

Bilet pod choinkę...

BO to prezent idealny!

KRAKOWSKI TEATR VARIETE - INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA

Podopieczni każdego dnia korzystają z różnych form zajęć / Fot. archiwum ŚDS „Vita”

Ćwierćwiecze pomocy – zmiany, które się wydarzają

Agnieszka Pers*

W grudniu 25-lecie swojej działalności świętować będzie Środowiskowy Dom Samopomocy „Vita”. Ośrodek został stworzony z myślą o ludziach po kryzysach psychicznych, cierpiących m.in. na schizofrenię, zaburzenia psychotyczne oraz zaburzenia nastroju.

Główna siedziba ośrodka mieści się na os. Młodości 8 w Nowej Hucie. Filia placówki, świadcząca usługi dla osób z zespołem otępiennym, chorobą Alzheimera oraz zaburzeniami neurodegeneracyjnymi, znajduje się również na terenie Nowej Huty, na os. Stonecznym 15.

– Podopieczni ŚDS „Vita” traktują to miejsce niczym swój dom, w którym uczestniczą w terapii, realizują swoje pasje, nawiązują nowe znajomości. Panująca atmosfera akceptacji i poczucie bezpieczeństwa stwarza im warunki do pracy nad swoimi trudnościami, bez poczucia dyskryminacji i odrzucenia – mówi Ewa Prochowska, dyrektor placówki.

Walka z uprzedzeniami

Przez 25 lat działalności placówka przyczyniła się do wprowadzenia licznych zmian w środowisku rodzin osób chorych, także w sposobie myślenia wielu mieszkańców naszego miasta. – Postrzeganie osób z zaburzeniami psychicznymi w dalszym ciągu wiąże się jeszcze w wielu dziedzinach i kręgach funkcjonowania z niewiedzą, nieświadomością choroby, a także z uprzedzeniami, jakie z tego faktu wynikają. Niemniej jednak działalność takich ośrodków jak nasz przyczynia się w znacznym stopniu do zmiany tej sytuacji – mówi dyrektor Ewa Prochowska.

Podopieczni każdego dnia korzystają z różnych form zajęć, takich jak: treningi funkcjonowania w codziennym życiu, treningi umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, treningi kształtowania pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, treningi umiejętności spędzania czasu wolnego i rozwijania zainteresowań, poradnictwo psychologiczne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, treningi terapii ruchowej, w tym: zajęcia sportowe, turystyka, rekreacja, treningi umiejętności komunikacyjnych, z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się w przypadku osób z problemami w komunikacji werbalnej. – Na początku, gdy przyszłam do ośrodka, byłam mocno przerażona i nie wierzyłam, że w ogóle jestem coś warta, a teraz potrafię się uśmiechać i mogę normalnie żyć. Ten Dom jest dla mnie miejscem odkrywania samej siebie.

Terapeuci tutaj wierzą w nas, wierzą w nasze zdolności, nawet jeżeli my nie potrafimy zaufać samym sobie, to oni ufają nam – mówi Agnieszka, jedna z podopiecznych ŚDS „Vita”.

Wsparcie dla bliskich

– Działalność ośrodka nie ogranicza się jednak tylko do pracy z podopiecznymi. System wsparcia obejmuje całą rodzinę uczestnika i pomaga w bieżących problemach wszystkim domownikom. Na tej płaszczyźnie ogromnym wsparciem dla placówki jest współdziałanie z wieloma instytucjami o charakterze pomocowym – dodaje Ewa Prochowska, dyrektor placówki.

15 grudnia tego roku odbędą się uroczystości jubileuszowe ośrodka, które zostaną połączone ze wspólnym spotkaniem wigilijnym. Będzie to okazja do wspomnień, ale także do układania planów, a tych nie brakuje. Życzymy wszystkim pracownikom oraz podopiecznym ŚDS „Vita”, aby nie brakowało Wam entuzjazmu przez co najmniej kolejne 25 lat.

* rzecznik prasowy MOPS-u

Zostań wolontariuszem III Igrzysk Europejskich 2023

Anna Okońska-Walkowicz*

III Igrzyska Europejskie odbywać się będą od 21 czerwca do 2 lipca 2023 r. w Krakowie i kilku małopolskich miejscowościach, tj. w Krynicy, Zakopanem, Nowym Sączu czy Tarnowie. Ich organizatorzy zapraszają do pracy wolontaryjnej wszystkie generacje.

Młodzi będą rekrutowani poprzez strony internetowe i szkoleni online. Seniorzy mogą zgłaszać się telefonicznie, dzwoniąc do Miejskiego Centrum Informacji dla Seniorów pod numer 12 445-96-67 – najpóźniej do 15 stycznia – w godz. 9.00–14.00. Starsi kandydaci na wolontariuszy mogą korzystać z pomocy w wypełnieniu ankiet rekrutacyjnych i odbywać szkolenia bezpośrednie. To słuszny ułkon w stronę tej generacji, bo obecność wolontariuszy seniorów zawsze uwiarygadnia każde przedsięwzięcie oraz buduje pozytywny wizerunek starszych osób.

Krakowscy seniorzy pomagali już w wielu przedsięwzięciach, takich jak Targi Seniora, Święto Rodziny czy Święteczna Zbiórka Żywności, zawsze budząc szacunek i uznanie. Od chwili włączenia się seniorów do zbierania żywności w sklepach dla Banku Żywności liczba oddawanych produktów znacznie wzrosła.

Wolontariat osób starszych to znakomity przykład dla młodszych, doskonała okazja do poznania innych osób, do zadziergnięcia przyjaźni, a także znaczące doświadczenie będące przyczynkiem do budowania pozytywnego obrazu samego siebie. W starszym wieku coraz trudniej o pozytywną samoocenę, a ona jest kluczem do podejmowania wyzwań, do ciągle aktywnego życia oraz wiary,

”

Wolontariat osób starszych to znakomity przykład dla młodszych, doskonała okazja do poznania innych osób, do zadziergnięcia przyjaźni, a także znaczące doświadczenie będące przyczynkiem do budowania pozytywnego obrazu samego siebie.

że się jest nadal ważnym i potrzebnym. Działania wolontaryjne w czasie igrzysk będą też znakomitą okazją do współpracy z przedstawicielami młodszych generacji. To zawsze jest ożywcze i inspirujące. Wszelkie dotychczasowe doświadczenia z senioralnym wolontariatem wskazują na mnogość obopólnych korzyści.

W czasie igrzysk wolontariusze będą witać przybywających gości na dworcach i lotnisku, pomagać kibicom z niepełnosprawnościami, informować, wydawać akredytacje, kierować na trybuny, przygotowywać pakiety dla uczestników etc. Znajomość języka angielskiego będzie mile widziana, ale nie jest konieczna. Obszarów wolontaryjnych działań jest tak dużo, że w wielu przypadkach znajomość języka obcego nie będzie potrzebna.

Wolontariusze zostaną wyposażeni w potrzebne stroje i gadżety. Zapewnione zostaną im wyżywienie, napoje i ubezpieczenie. Miejskie Centrum Informacji dla Seniorów udziela wszelkich potrzebnych w tej sprawie informacji.

* pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. polityki senioralnej

Jubileusze stulecia urodzin

W Krakowie szczęśliwie wzrasta liczba osób, które ukończyły 100 lat, a zastużenie owe jubileusze wymagają szczególnej oprawy. Stulatkomie otrzymują listy z gratulacjami i życzeniami od Prezydenta Rzeczypospolitej i Premiera naszego kraju oraz od Prezydenta Miasta Krakowa. Jeżeli jubilat i jego rodzina chcą nadać obchodom urodzin bardziej oficjalny charakter, mogą zgłosić tę chęć w Urzędzie Stanu Cywilnego, telefonując pod numer 12 616-55-41 lub wysyłając maila na adres: sc.umk@um.krakow.pl. Wtedy, w umówionym terminie, w imieniu Prezydenta Miasta Krakowa jubilatce czy jubilatowi składa wizytę Anna Okońska-Walkowicz, pełnomocnik prezydenta ds. polityki senioralnej, i przynosi wspomniane listy, a także kwiaty i upominek. (AOW)

Eleni

Koncert koled

20 GRUDNIA 2022
/wtorek/ godz. 18.00

KINO KIJÓW
aleja Zygmunta Krasińskiego 34

40 zł / 30 zł dla posiadaczy Karty Seniora CKP
Lub Podgórze w Kulturze

Bilety dostępne on-line na stronie ckpodgorza.pl
lub w Punkcie Informacyjnym Centrum Kultury
Podgórze (ul. Sokolska 13)

CENTRUM KULTURY PODGÓRZA
INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA

CENTRUM
KULTURY
PODGÓRZA

Kolejny niełatwy budżet

Magdalena Bartlewicz

21 grudnia Rada Miasta Krakowa decydować będzie o przyjęciu projektu uchwały dotyczącej budżetu Miasta Krakowa na rok 2023. O ocenę tego dokumentu pytamy Przewodniczącego Rady Miasta Krakowa oraz przewodniczących i wiceprzewodniczących klubów radnych.

Rafał Komarewicz, przewodniczący Rady Miasta Krakowa:

Projektowanie budżetu w ostatnich latach to dla Gminy Kraków zadanie szczególnie trudne. Przyczyniły się do tego ogromna inflacja, gwałtowny wzrost cen energii i paliw, kryzys gospodarczy związany z pandemią oraz wojną w Ukrainie, a także radykalne ubytki z tytułu udziałów w podatku PIT, Polski Ład

i niepewność co do Krajowego Planu Odbudowy.

Kraków rozpoczął wiele inwestycji, na które czekają mieszkańcy. Mamy podpisane umowy, czasami również środki przyznane z zewnątrz, dlatego te zadania muszą zostać ukończone. Niestety, biorąc pod uwagę naprawdę trudną sytuację światową i wszystkie obciążenia, które zaserwował samorządom rząd, w budżecie Krakowa brakuje środków na nowe inwestycje.

Zależy nam na tym, aby kryzys jak najmniej dotknął mieszkańców. Dlatego takie przedsięwzięcia jak budowa linii Krakowskiego Szybkiego Tramwaju, przebudowa Szkoły Podstawowej nr 54 przy ul. Tyńieckiej, budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej nr 89 i inne, muszą zostać zrealizowane. Ze swojej strony zapewniam, że jako radny i przewodniczący RMK zrobię, co tylko będę mógł, aby w ewentualnych poprawkach do budżetu wprowadzić zadania ważne dla niezakłóconego funkcjonowania lokalnych społeczności.

Mariusz Kękuś, wiceprzewodniczący klubu radnych Prawo i Sprawiedliwość:

Budżet Miasta Krakowa na rok 2023 będzie realizowany w trudnej sytuacji makroekonomicznej, wywołanej najpierw skutkami pandemii Covid-19, a obecnie wojną na Ukrainie. Jeżeli chodzi o dochody, to obserwujemy niewielki ich wzrost w relacji do planu budżetu uchwalonego

na rok 2022 – o 6,43 proc. Natomiast w przypadku wydatków wzrost w stosunku do planu z roku poprzedniego wynosi ok. 9,9 proc. W prezentowanym projekcie budżetu obserwujemy relatywnie wysoki poziom wydatków inwestycyjnych, który nie jest zaskoczeniem;

to przede wszystkim efekt decyzji podjętych w latach ubiegłych i konieczność kontynuowania zadań, na które zgodnie z zawartymi umowami muszą znaleźć się środki. Jeśli chodzi o politykę finansową, to mamy fatalną sytuację; planowany jest ogromny deficyt na ten rok – prawie 1,1 mld zł, rosnące zadłużenie, które na koniec roku ma wynieść ponad 5,53 mld zł, i związane z tym gigantyczne koszty obsługi długu – 390 mln zł. W latach ubiegłych, jeszcze przed kryzysem, mimo dobrej koniunktury gospodarczej miasto zadłużało się szybciej, niż rosły jego dochody, co wielokrotnie krytykowaliśmy. Teraz przyjdzie nam za te błędy słono zapłacić.

Andrzej Hawranek, przewodniczący klubu radnych Platforma – Koalicja Obywatelska, przewodniczący Komisji Budżetowej RMK:

Przedstawiony radnym budżet jest doskonałym przykładem tego, jak rząd drenuje samorządy. W budżecie na 2023 r. znalazły się tylko te zadania, które stanowią kontynuację działań z lat poprzednich. Są to zadania, na które

podpisano umowy, względnie rozstrzygnięto dotyczące ich przetargi. Niejednokrotnie powtarzałem, że gdyby Kraków miał możliwość w 100 proc. kształtowania samodzielnie sytuacji finansowej, nie byłoby żadnych problemów. Ponieważ Miasto jest zależne od decyzji, które nie należą do niego, np. decyzji związanych z podatkiem PIT czy z różnego rodzaju subwencjami, to z tytułu podatku PIT Kraków traci ok. 700 mln zł, a z tytułu obniżenia różnego rodzaju subwencji rządowych – kolejne 400 mln zł. Brak tych środków jest widoczny w budżecie. Wiąże się z tą sytuacją potrzeba zwiększenia deficytu poprzez zaciągnięcie dodatkowych pożyczek, a ich koszt jest uwidaczniany w kosztach obsługi długu. Podsumowując, cieszę się, że ten budżet udało się w ogóle złożyć. Miałem poważne wątpliwości, czy to się uda. Będziemy jeszcze próbowali podczas sesji RMK modyfikować ten budżet poprzez poprawki składane przez radnych, ale koniec końców budżet będzie bardzo trudny i krótko mówiąc, najbliższy rok trzeba będzie przetrwać.

Jacek Bednarz, przewodniczący klubu radnych Przyjazny Kraków:

Wysoka inflacja na poziomie prawie 18 proc. (największa od 26 lat!) i rosnące ceny, szczególnie energii, to elementy, które mają duże oddziaływanie na „portfel” każdego z nas. Niestety, do tych niekorzystnych zjawisk gospodarczych dokładają się także rządowe reformy systemu podatkowego – zmniejszają one wpływy z podatku PIT (w najbliższym roku o ok. 1 mld zł), a strat tych nie rekompensują przyznawane w ramach Polskiego

Ładu subwencje rządowe. To wszystko bardzo niekorzystnie wpływa na finanse miasta.

Projekt budżetu na rok 2023 zakłada dochody na poziomie 6,741 mld zł, co oznacza wzrost o 6,43 proc. w porównaniu do 2022 r., a wydatki miasta ogółem planowane są na poziomie 7,823 mld zł i jest to kwota wyższa o 9,9 proc. od przyjętej na rok 2022. Wydatki bieżące, które gwarantują sprawne funkcjonowanie organizmu miejskiego i odpowiednią jakość usług komunalnych, wzrosną o 8,9 proc. w stosunku do 2022 r. Przed nami kontynuacja już rozpoczętych inwestycji, a nowe zadania to tylko te, które mają zapewnione finansowanie zewnętrzne. Przedstawione założenia budżetowe pokazują, że czeka nas kolejny nietatwy rok w zarządzaniu miejskimi finansami.

**Łukasz Gibała,
przewodniczący klubu
radnych Kraków dla
Mieszkańców:**

Prezydencki projekt budżetu musi niepokoić z powodu rekordowego – i to kolejny rok z rządu – długu: ma przekroczyć 5,5 mld zł. To poziom bardzo niebezpieczny. Inne miasta idą dziś w odwrotnym kierunku i starają się ograniczyć zadłużenie. Pokutują także błędne moim zdaniem decyzje – o organizacji igrzysk europejskich oraz samodzielnej budowie Centrum Muzyki. Mimo rządowych dotacji oba te projekty generują spore koszty – i to w sytuacji największego od lat kryzysu. W kontekście ostatnich problemów z przetargami, np. na remont stadionu Wisły, które dowiodły, że urzędnicy dysponują nierealnymi kosztorysami, obawiam się też o wydatki inwestycyjne. W wielu przypadkach mogą być niedoszacowane, co stworzy dodatkowe problemy w ciągu roku. W propozycji budżetu „na ciężkie czasy” niektóre inwestycje

mocno zaskakują. Czy rzeczywiście setki tysięcy złotych na nową siedzibę Straży Miejskiej to wydatek pierwszej potrzeby? A już kompletnie niezrozumiały jest wzrost o 150 proc. nakładów na promocję miasta. Mieszkańcy zapłacą za to w przyszłym roku prawie 30 mln zł, czyli tyle, ile budżet miałby zyskać na podwyżce cen biletów MPK. A jednocześnie środki na dopłaty dla mieszkańców do OZE zostały ścięte do symbolicznego poziomu – z 5 mln na 300 tys. zł.

**Michał Starobrat,
przewodniczący klubu
radnych Nowoczesny
Kraków:**

Po raz pierwszy w tej kadencji Prezydent Miasta Krakowa zaprezentował projekt budżetu miasta z ujemną nadwyżką operacyjną. Zaplanowane wydatki bieżące są wyższe o ponad 50 mln zł od zaplanowanych dochodów bieżących. Ujemna nadwyżka operacyjna odgrywa istotną rolę i wskazuje na słabą kondycję finansową Miasta. Jest to efekt nadmierne-

go wzrostu zadłużenia wraz z rosnącymi kosztami obsługi długu oraz systematycznego uszczuplania przez rząd budżetów dużych miast poprzez redukcję wpływów z podatków – pieniędzy, które wypracowują mieszkańcy tych miast. Dla porównania – w 2021 r. z podatku PIT mieszkańców Krakowa do miejskiej kasy wpłynęło ponad 2 mld zł, a już w 2023 r. Ministerstwo Finansów przekaże kwotę 1,7 mld zł (ponad 300 mln zł mniej).

Wszystko to sprawia, że jest to najtrudniejszy budżet dla Krakowa od wielu lat. Plusem zaprezentowanego projektu budżetu jest wysoki poziom inwestycji, ale martwi, że często są to inwestycje, które zakończono miały być w poprzednich latach.

Zaprezentowany projekt budżetu wymaga poprawy, aby w przyszłym roku osiągnąć cele stawiane przez mieszkańców Krakowa. 🇵🇱

Create the **experience**

**Zostań wolontariuszem
Igrzysk Europejskich 2023!**

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ
IE2023.PL/WOLONTARIAT

we are unity

Lokal Sauera znajdował się na pierwszym piętrze kamienicy na rogu ulic Sławkowskiej i Szczepańskiej / fot. Bogusław Świerzowski

Harap i rewolwer w eleganckiej kawiarni

Michał Kozioł

Harap to, jak podaje „Encyklopedia staropolska” Zygmunta Glogera, „rodzaj bata myśliwskiego, służącego do karcenia nieposłusznych psów, a złożonego z niedługiego trzonka zwykle z nogi sarniej zrobionego i bata uplecionego z surowcu w ten sposób, że jest coraz cieńszy ku końcowi a zakończony »trzaskawką« misternie skręconą z włosa końskiego i konopi”.

Kawiarnia, prowadzona przez Franciszka Sauera, która zainaugurowała swoją działalność 12 czerwca 1898 r., zajmowała pierwsze piętro kamienicy stojącej na rogu ulic Szczepańskiej i Sławkowskiej. Lokal ten cieszył się w Krakowie bardzo dobrą opinią. Bywali tam m.in. Witold Noskowski, Lucjan Rydel, Rudolf Starzewski, Włodzimierz Tetmajer, Kasper Żelechowski czy Tadeusz Boy-Żeleński, czyli ówczesna krakowska elita. Lokal był czynny „od godziny 6 zrana (!) do 1 w nocy” i o każdej porze podawana tam była kawa „świeża i smaczna”. U Sauera była także czytelnia gazet z prasą krajową i zagraniczną, bilard oraz osobna sala dla pań. Cóż więc mogło łączyć tę ekskluzywną, elegancką kawiarnię z czymś tak brutalnym jak harap?

Znieważenie naczelnika sądu

Otóż zdarzył się incydent, który połączył te dwa tak bardzo od siebie odległe pojęcia. 25 marca 1908 r. w bramie kamienicy, na

schodach prowadzących do lokalu Sauera, doktor medycyny Zygmunt Ludmiński przy pomocy owego „bicza myśliwskiego” znieważił czynnie radcę Stanisława Bugajskiego, naczelnika sądu w podkrakowskich Liszkach. W miejscowości tej, o czym mało kto dziś pamięta, funkcjonował od 1868 r. sąd powiatowy, zlikwidowany dopiero po II wojnie światowej rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości. Doktor Ludmiński nie tylko potraktował swoją ofiarę harapem, lecz także wycelował w sędziego Bugajskiego rewolwer oraz wypowiedział groźbę karalną, która brzmiała: „Zastrzelę cię jak psa!”.

Jak wiadomo, w czasach panowania cesarza Franciszka Józefa I krakowskie sądy cieszyły się bardzo dobrą opinią. Sprawy błyskawicznie trafiały na wokandę, a rozprawy nie trwały długo. Jednak w przypadku incydentu z użyciem harapa rozprawa rozpoczęła się dopiero 26 listopada 1908 r., a więc w osiem miesięcy po wydarzeniu.

Rozprawa sądowa

Rozprawie przewodniczył radca sądu krajowego dr Alojzy Summer Brason, w skład zespołu sędziowskiego wchodził radcy dr Józef Kopff i Wilhelm Ursel, sekretarzem był Eugeniusz Kraus, oskarżał natomiast zastępca prokuratora dr Stefan Ciągiewicz, a podsądnego bronił przemyski adwokat dr Herman Liebermann, poseł do Rady Państwa, a także znany działacz socjalistyczny. Jak czytamy w zamieszczonym na łamach „Nowej Reformy” sprawozdaniu: „Po odczytaniu aktu oskarżenia, przewodniczący trybunału, radca Brason przystąpił do przestuchania obwinionego. Obwiniony dr Ludmiński zaznacza na wstępie, że dla wyświeślenia sprawy musi się cofnąć wstecz, aż do czasu, gdy objął trudne i odpowiedzialne stanowisko lekarza okręgowego w Liszkach”. Okazało się wtedy, że obowiązki te są rzeczywiście bardzo trudne, a to za sprawą miejscowego naczelnika sądu, czyli radcy Bugajskiego, który z niezrozumiałych powodów od dwóch lat szykanował dr. Ludmińskiego. Zdaniem oskarżonego naczelnik lisieckiego sądu utrudniał mu nie tylko wypełnianie obowiązków lekarza sądowego, ale także zwykłych obowiązków, do jakich powołany jest wiejski lekarz. W ciągu niecałych dwóch lat przeciwko dr. Ludmińskiemu wytoczono 15 spraw karnych. Podstawą do niektórych oskarżeń były donosy pisane osobiście przez sędziego Bugajskiego.

Doktor Ludmiński przypominał sądowni, że o swojej sytuacji informował dr. Witolda Hausnera, prezydenta C.K. Sądu Krajowego Wyższego. W sprawie tej interweniowała Izba Lekarska. Zabrał

również głos, nieżyjący już w czasie trwania rozprawy, dr Henryk Jordan, niekwestionowany autorytet medyczny i moralny. Interwencje były bezskuteczne. Jak zeznawał podsądny: „dalej na każdym kroku sędzia p. Bugajski gdzie mógł, tak prywatnie jak w charakterze swoim urzędowym szkodził i szkalował”. Posuwał się nawet do pisania listów „do różnych osób na wysokich stanowiskach zostających, z ciężkimi zarzutami” przeciwko dr. Ludmińskiemu.

Niezdolny do pojedynku

Ostatnim i ostatecznym sposobem rozwiązania tej sytuacji mógł być tylko pojedynek. Postąpił więc dr Ludmiński sekundantów z wyzwaniem, lecz sędzia Bugajski wyzwania nie przyjął. Obaj panowie byli oficerami rezerwowymi, sprawa trafiła więc przed oficerny sąd honorowy, który uznał sędziego Bugajskiego za niezdolnego do dania satysfakcji honorowej. W kwestii tej zeznawali podczas rozprawy płk Wawreczka, radca Łobaczewski, dr Damski oraz dr Horoszkiewicz.

Wracając do okoliczności wydarzenia z 25 marca, oskarżony twierdził, że pierwotnie nie planował zaatakowania sędziego. Jak pisał krakowski dziennik „Głos Narodu”, dr Ludmiński wyjaśniał, że „harapu nie zabrał z domu w zamiarze obicia przeciwnika, lecz miał go przy sobie według zwyczaju, gdyż używa go we wsi dla obrony przed psami. Co do rewolweru – ten był nienabyty”.

Uniewinnienie

Kiedy przyszło do przesłuchania sędziego Bugajskiego, mecenas Liebermann, obrońca oskarżonego, sprzeciwił się zaprzysiężeniu świadka. Domagał się również „wezwania na świadków kilku osób

ze świata adwokackiego i lekarskiego na stwierdzenie okoliczności, że rad. Bugajski dopuszczał się podobnych szykan także względem innych osób, a mianowicie w Gorlicach. Identyczne bowiem zajście miało tam miejsce między radcą Bugajskim a ówczesnym lekarzem powiatowym w Gorlicach Drem Staniszewskim”. Sąd, pomimo protestu prokuratora, zrezygnował z zaprzysiężenia radcy Bugajskiego, lecz nie uwzględnił wniosku mecenasa Liebermanna o powołanie dodatkowych świadków.

W sobotę 28 listopada 1908 r. na łamach socjalistycznego „Naprzodu” ukazała się notatka: „Rozprawa przeciw drowi Ludmińskiemu o gwałt publiczny na radcy Bugajskim zakończyła się wczoraj wieczór. Trybunał uwolnił

oskarżonego od zbrodni gwałtu publicznego, a zasądził go tylko za obrazę czci na 3 dni aresztu, oraz na 5 koron grzywny za niedozwolone noszenie broni. Tak więc zakończyła się ta rozprawa – która budziła niezwykle zainteresowanie w krakowskim świecie prawniczym – moralnem (!) zasądzeniem p. Bugajskiego. Przez rozprawę tę dał się w Krakowie pierwszy raz poznać poseł dr Liebermann jako znakomity obrońca; krakowskie sfery prawnicze wprost podziwiały na rozprawie jego sposób obrony”.

Decyzja krakowskiego sądu nie satysfakcjonowała jednak środowiska medycznego. Wydawany we Lwowie „Głos Lekarzy” w numerze z 1 lutego 1909 r. ubolewał, że tak naprawdę nic się w podkrakowskich Liszkach nie zmieniło. Jako jedyne skuteczne rozwiązanie „Głos” proponował „przeniesienie siedziby okręgówki z Liszek do Zabierzowa”. Wymusić to mogli zdaniem „Głosu” sami medycy, bojkotując ofertę objęcia posady lekarza okręgowego w Liszkach.

Kalendarium **krakowskie**

14 grudnia 1956

„Dziennik Polski” donosi: „W mieszkaniu Stanisława W. przy ul. Świerczewskiego w czasie gotowania pasty do podtóg nastąpił wybuch, z którego powstał pożar. W. doznał poparzenia ręki, a ogień zniszczył szafę i kredens”.

16 grudnia 1934

W Muzeum Przemysłowym przy ul. Smoleńsk profesor Teodor Marchlewski wygłasza wykład „O racjonalnej hodowli psów”.

17 grudnia 1937

„IKC” zamieszcza ogłoszenie „Czerwoność nosa – twarzy, rąk i swędzenie (zwłaszcza po odmrożeniach) usuwa Krem Redera Syberyjski. Wyrób Apteki Redera. Kraków, Karmelicka 20”.

18 grudnia 1855

W kościele oo. Franciszkanów odprawiono nabożeństwo żałobne za duszę śp. Adama Mickiewicza.

19 grudnia 1938

W „IKC” ogłoszenie: „Cukiernia B. Maurizio Kraków, ul. Krupnicza 22 poleca na święta swoje wyroby po cenach niższych. Specjalność struclę owocowe”.

20 grudnia 1889

Urząd Zdrowia konfiskuje na dworcu kolejowym 47 beczek zgnitych śledzi przeznaczonych dla Krakowa i Galicji.

21 grudnia 1888

Prawdziwe perskie kobierce każdej wielkości w tanich cenach oferuje Moise Behar Isac, turecki hurtownik.

22 grudnia 1928

„IKC” donosi: „Od dwóch dni zauważyć mogą przechodnie, płynącą korytem Wisły gęstą krę”.

23 grudnia 1855

„Czas” informuje: „Młyn królewski dolny po pożarze [z] 1850 r. jeszcze nie odbudowany, a znaczną część mąki na tutejszą konsumpcję potrzebnej, sprowadzają handlarze z dalekich okolic, dawniej z Opoła, a teraz nawet aż z Wiednia”.

24 grudnia 1888

Weterynarz miejski w asyście komisarza targowego przegląda rybne stragany na pl. Szczepańskim. Skonfiskowano 18 ryb, w większości sandaczy. Nieświeże ryby zakopano, a handlarzkę Kratzerową ukarano grzywną.

Konkurs orientalny

Każda okazja, aby odwiedzić Teatr Groteska, jest dobra. Dlatego chcemy Państwu zaproponować konkurs, w którym do wygrania są trzy podwójne zaproszenia na spektakl „Cudowna lampa Aladyna”. Dwa z nich przeznaczone są na przedstawienie, które odbędzie się 7 stycznia o godz. 16.00, zaś trzecie – na 8 stycznia o godz. 11.00. Spektakl powstał na podstawie opowieści

z książki Bolesława Leśmiana. Aby wziąć udział w konkursie, należy odpowiedzieć na pytanie: jaki tytuł nosi ta książka?

Odpowiedzi prosimy wysłać do 19 grudnia na adres: redakcja@um.krakow.pl, wraz z informacją: „Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych na potrzeby konkursu”. (PW)

Bezpłatna mammografia w ramach programu profilaktyki raka piersi

Program skierowany jest do kobiet w wieku 50–69 lat, które:

- nie miały wykonywanej mammografii w ciągu ostatnich 2 lat,
- otrzymały w ramach programu profilaktyki raka piersi pisemne wskazanie do wykonania ponownej mammografii po 12 miesiącach z powodu obciążenia czynnikami ryzyka, takimi jak rak piersi wśród członków rodziny (matka, siostra, córka) oraz mutacja w obrębie genów BRCA1 lub BRCA2.

Badanie jest bezpłatne, skierowanie nie jest wymagane.

Miejsce: 5. Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką SPZOZ w Krakowie, ul. Wrocławska 1–3, Pracownia Mammografii – budynek nr 12, gabinet 032 (parter).

Rejestracja i informacja: od poniedziałku do piątku w godz. 7.30–13.00, tel. 12 630-81-31.

Przetargi na sprzedaż lokali organizowane 10 stycznia 2023 r.

Gmina Miejska Kraków oferuje do sprzedaży w trybie przetargu ustnego nieograniczonego niżej wymienione nieruchomości stanowiące własność Gminy Miejskiej Kraków.

Pełna treść ogłoszenia o przetargach wraz z mapami oraz rzutami lokali zamieszczona jest na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Krakowa (www.bip.krakow.pl), w zakładce: Finanse i mienie /

Majątek Gminy / Nieruchomości Miasta Krakowa / Przetargi na nieruchomości. Szczegółowe informacje odnośnie do nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży w trybie przetargu można uzyskać w Wydziale Skarbu Miasta (ul. Kasprowicza 29) w godzinach pracy urzędu, tel. 12 616-99-81 (poz. 1, 2, 3), tel. 12 616-98-09 (poz. 4).

Położenie	Oznaczenie nieruchomości i powierzchnia	Przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego	Cena wywoławcza	Wadium wpłata do 4.01.2023 r.	Godz.
ul. Królewska 80 Osoby zainteresowane nabyciem garażu mogą go oglądać w dniach 15 i 23 grudnia 2022 r. w godz. 13.00–13.30.	garaż nr G3 pow. 17,22 m kw.	udz. 19/1000 dz. nr 803/13, obr. K-4, Krowodrza	72 000,00	8000,00	9.00
os. Handlowe 14A Osoby zainteresowane nabyciem garażu mogą go oglądać w dniach 16 grudnia 2022 r. i 3 stycznia 2023 r. w godz. 14.00–14.30.	garaż nr G-13 pow. 15,82 m kw.	udz. 1/13 dz. nr 90, obr. NH-51, Nowa Huta	44 000,00	5000,00	10.00
os. Szkolne 33 Osoby zainteresowane nabyciem lokalu mogą go oglądać w dniach 21 i 28 grudnia 2022 r. w godz. 14.30–15.00.	lokal mieszkalny nr 56 pow. 53,96 m kw	udz. 10/1000 dz. nr 119, obr. NH-45, Nowa Huta	400 000,00	41 000,00	11.00
os. Na Skarpie 30 Osoby zainteresowane nabyciem lokalu mogą go oglądać 3 stycznia 2023 r. w godz. 14.30–15.00.	lokal mieszkalny nr 35 pow. 51,92 m kw	udz. 32/1000 dz. nr 176/2, obr. NH-47, Nowa Huta	396 000,00	40 000,00	12.00

Natalia LL, bez tytułu, z cyklu *Sztuka konsumpcyjna*, 1972, fotografia, 22 × 22,2 cm, Kolekcja MOCAK-u

NATALIA LL

EROTYCZNE PROWOKACJE

27.10–30.12.2022

MUZEU SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ W KRAKOWIE MOCAK
UL. LIPOWA 4, WWW.MOCAK.PL

MUZEU SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ W KRAKOWIE MOCAK – INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA

**6. międzynarodowy
festiwal teatru formy**

MATERIA PRIMA

17.02	19:00	WANTED POSSE Dance N' Speak Easy	Nowohuckie Centrum Kultury
18.02	19:00	WANTED POSSE Dance N' Speak Easy	Nowohuckie Centrum Kultury
	19:00	COMPAGNIE KÄFIG Vertikal	Centrum Kongresowe ICE Kraków Sala Teatralna S2
19.02	19:00	COMPAGNIE KÄFIG Vertikal	Centrum Kongresowe ICE Kraków Sala Teatralna S2
	19:00	JACOP AHLBOM COMPANY Vielfalt	Teatr Ludowy
20.02	19:00	JACOP AHLBOM COMPANY Vielfalt	Teatr Ludowy
21.02	19:00	SASHA WALTZ & GUESTS Kreatur	Opera Krakowska
22.02	19:00	SASHA WALTZ & GUESTS Kreatur	Opera Krakowska
	19:00	COMPAGNIA FINZI PASCA Nuda	Centrum Kongresowe ICE Kraków Sala Teatralna S2
23.02	19:00	COMPAGNIA FINZI PASCA Nuda	Centrum Kongresowe ICE Kraków Sala Teatralna S2
24.02	19:00	SOFIE KROG TEATER The House	Teatr Groteska
25.02	19:00	SOFIE KROG TEATER The House	Teatr Groteska
27.02	19:00	AKRAM KHAN COMPANY Jungle Book reimagined	Centrum Kongresowe ICE Kraków Sala Teatralna S2
28.02	19:00	AKRAM KHAN COMPANY Jungle Book reimagined	Centrum Kongresowe ICE Kraków Sala Teatralna S2

Kraków
17-28
lutego
2023

**IMPREZA
TOWARZYSZĄCA
THICK & TIGHT**
**A Night with
Thick & Tight
w Teatrze Groteska**

o 21.45 w dniach
27 i 28 lutego 2023 r.

Kasa biletowa Teatru
Groteska czynna od
poniedziałku do piątku
w godz. 8:00-16:00
oraz w soboty, niedziele
i święta na godzinę przed
każdym spektaklem.

BIURO OBSŁUGI WIDZA:

tel. 12 632 92 00,
12 623 79 59,
12 633 48 22 wew. 252
e-mail: kasa@groteska.pl

Bilety do kupienia on-line
www.materiaprima.pl

www.materiaprima.pl

TEATR GROTESKA · INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA